

„Magyarországi földalatti leleplező anyag van a birtokomban...”

Kovács Imre Pap Istvánhoz írott levele 1950-ből

Kovács Imre a Nemzeti Parasztpárt alapítója és volt főtitkára, a magyar nemzeti emigráció egyik fontos szereplője 2013. március 10-én lenne százéves. Már több mint 30 éve ő sincs az élők sorában, ám változatos, ellentmondásokról sem mentes életéről még mindig igen keveset tudunk. Pedig szerepe mind a magyarországi politikai élet háborút követő újjáépítésében, mind az 1945 utáni magyar polgári emigráció ellenállási, képviselői pozíciójának megteremtésében meghatározó volt. 34 évet élt Magyarországon és 33 évet emigrációban. Egész életére a szókimondás, a merész, konfliktusokat is vállaló magatartás, a szociális érzékenység és a határozott őszinteség volt a jellemző. Nem meglepő tehát, hogy számtalan támadás érte. Az 1930-as években szembe került a hatalomhoz simuló opportunisták kisgazdapárt áradikalizmusával, a Horthy-rendszer cenzúrájával, majd a fasizmussal és az azt kiszolgáló, a nemzeti függetlenséget feladó nemzetárulókkal. A háború után éles vitát folytatott a kommunista párt felé orientálódó parasztpártiakkal, az egyeduralomra törő baloldali politikai erővel. Emigrálását követően meg kellett küzdenie a kishitűséget hirdető konformistákkal, de rendszeres támadások érték szociális érzékenysége, politikai realizmusa miatt a magukat polgárinak nevező, szélsőséges emigránsok köréből is. Élete során több válságos helyzetből kényszerült talpra állni. 1937-ben *A néma forradalom* című szociográfiája miatt három hónapra börtönbe kellett vonulnia, s ezért diplomáját sem kaphatta kézhez. 1947-ben „harmadik utas” nézetei miatt elhagyni kényszerült hazáját, új egzisztenciát kellett kiépítenie, immár emigrációban. 1951-ben pedig egy rejtélyes levéllopási ügy miatt került a támadások középpontjába, mely megélhetését sodorta veszélybe. A problémát nyílt, brutálisan őszinte megfogalmazása okozta, amellyel egy barátjához írott levelében az emigrációs politikai vezetők tehetetlenségét jellemezte. Az alábbi dolgozat ezen utóbbi konfliktus, az úgynevezett Kovács Imre – Pap István levél ügy eddig ismeretlen részleteit mutatja be.

Kovács Imre nézeteit 1947-ben már nem tudta összeegyeztetni az egyértelműen a kommunistákkal együtt haladó parasztpárttal, februárban kilépett onnan, majd 1947 novemberében – egy külföldi tanulmányút ürügyén – elhagyta Magyarországot. Svájcban telepedett le, s azonnal aktív pártszervező munkát kezdett. Az akkor már hónapok óta külföldön szervezkedő Nagy Ferenc és Varga Béla hívására a megalakuló Parasztszövetség munkájához kapcsolódott. Kovács Imre radikális politikát hirdetett, bízott a pár éven belüli visszatérésben, nem fogadta el a tespedtséget, a politikai tunyaságot, a visszahúzódot. Hitt abban, hogy a magyarországi politika belső ellentmondásai, a kommunista párt despota vezetőinek lelepleződése, valamint a nyugati hatalmak erőteljes fellépése megváltoztatja a kialakult status quót. A magyar parasztság érdekeinek nyugati képviselőjét tekintette saját küldetésének.

1948 folyamán több barátja, volt parasztpárti politikus hagyta el Magyarországot, s érkezett Svájcba. Mikita István parasztpárti országgyűlési képviselő 1948. március elején, Pap István képviselő májusban, Sz. Szabó Pál, a Nemzeti Parasztpárt parlamenti képviselőcsoportjának volt vezetője júliusban, Molnár József, a budapesti szervezet titkára novemberben, Vámos Imre újságíró és Borsos Sándor, a parasztpárt ifjúsági szervezetének vezetői szintén 1948 novemberében, Borbándi Gyula 1949 januárjában kényszerült emigrációba. A Svájcban összegyűlt parasztpártiak 1949. március 27-én Kovács Imre vezetésével ültek össze egy walliselleni vendéglőben, hogy megalapítsák a Nemzeti Parasztpárt emigrációs szervezetét. Erre végül is nem került sor, mert a két paraszt származású képviselő (Sz. Szabó Pál és Csorba-Mikita István) nem akart önálló

parasztpártot, hanem a paraszterdekek képviselőjét ellátó emigráns Parasztszövetségben való politikai fellépést szorgalmazták.¹ A Magyar Parasztszövetség Emigrációs Szervezetét Nagy Ferenc Amerikában szervezte. Kovács Imrében egyre inkább megerősödött, hogy céljai megvalósításához az európai kormányoktól hathatós segítséget a különböző országok emigrációi, így a magyar sem remélhet.

Az új világtrend politikai boszorkánykonyhája az Amerikai Egyesült Államokban fortyogott, ott kezdett körvonalazódni az emigráns nemzeti képviselő ellátására vállalkozó Nemzeti Bizottság körvonala, s a volt kispapok, Nagy Ferenc és Varga Béla is csábították Kovács Imrét Amerikába. A háború után Nyugaton maradt vagy Nyugatra távozott politikusok nem vonultak vissza a magánéletbe, hanem folytatták azt a politikai küzdelmet, amelyet itthon is végeztek, azaz a kommunisták egyeduralmi törekvéseinek megakadályozását. Többségük úgy vélte, hogy pár évig kell csak idegenben élniük, s a Nyugat – elsősorban az Egyesült Államok – erőteljes fellépésének hatására visszatérhetnek Magyarországra, ahol demokratikus viszonyok között folytathatják politikai tevékenységüket. Nyilvánvaló volt az is, hogy minden menekült politikus a saját maga elképzelései és pártállása alapján foglal állást a visszatérés formáját és kereteit illetően. A hazai pártpolitikai keretek erősen megosztóak voltak az emigrációban is. Erősödött az a törekvés, amely egy szélesebb politikai szövetkezés körvonalait próbálta lefektetni. Az önálló emigrációs parasztpárt megalakításától ezért álltak el Kovács Imréék Svájcban.

A magyar emigrációs vezetők New Yorkban gyülekeztek. Aki szerephez akart jutni, illetve politikai ambíciói voltak, az igyekezett Amerikába. Ha nem is éles törésvonal mentén, de tapinthatóan két csoportra tagolódott a politikusok köre. Az egyik társaságot a háború előtt, illetve az alatt emigráltak alkották, a másikat pedig a háború után – jellemzően 1947 után – külföldre menekültek. Barcza György² és Bakach-Besseney György³ diplomáciai képviselőikről lemondva, még a háború alatt vagy közvetlenül utána hagyták el diplomáciai posztjukat, Eckhardt Tibor⁴ már a háború éveit is az Egyesült Államokban töltötte. 1948 októberében érkezett Amerikába Fábrián Béla volt szabadelvű politikus, aki hitlerista koncentrációs táborból szabadult 1945 tavaszán. Amerikában élt Jászi Oszkár⁵ is, aki inkább elméleti, mint harcos politikai írásaival volt jelen a magyar emigrációs közéletben.

A háború utáni években elmenekülőik közül Nagy Ferenc és Varga Béla 1947 őszén, pár hónappal emigrálásuk után már Amerikában tevékenykedtek. 1948-ban érkezett az Egyesült Államokban Nagy Vince, az 1918-as belügyminiszter, a Szabadságpárt volt társelnöke, aki 1947 júliusában hagyta el Magyarországot. 1948-ban került Amerikába Sulyok Dezső⁶ és Pfeiffer Zoltán.⁷ Peyer Károly⁸ 1949 szeptemberében, Kovács Imre ugyanez év októberében vándorolt ki Amerikába. Barankovics István⁹ a többiekhez képest kicsit később, 1951 szeptemberében érkezett. A nevesebb politikusok közül Auer Pál¹⁰ és Közi Horváth József¹¹ Európában maradt, bár utóbbi rövid időre szintén áttelepedett New Yorkba. A parasztpárt emigrált képviselői szintén Európában maradtak, csak Sz. Szabó Pál került New Yorkba, illetve Csorba-Mikita István és Pap István később Kanadába.

A magyar nép külföldi képviselőjét biztosító tömörülés megalakításának Nagy Ferenc és Varga Béla volt a kezdeményezője. Varga Béla – elsősorban Nagy Ferencsel, de az Egyesült Államokban élő vagy akkoriban oda érkező politikusokkal, valamint illetékes amerikai személyiségekkel folytatott megbeszélései után – 1947. november 15-én jelentette be a Magyar Nemzeti Bizottság megalakulását. A nemzeti egység jegyében csatlakozásra hívta fel a demokrata politikusokat. A Bizottság működését koalíciós alapon képzelte el, széles körű részvétellel, de a pártpolitikai törekvések visszaszorításával. Varga Béla a pártok versengését arra az időszakra javasolta, amikor Magyarország ismét szabad lesz, és a magyar nép újból megválaszthatja parlamenti képviselőit.

1948. június 10-én Varga Béla egy körlevelet küldött az 1945 novemberében megválasztott magyar Országgyűlés emigrációban élő képviselőinek, melyben többek között a következőket jelentette be: *„A magyar politikai élet szabad földön élő vezetőivel való előzetes megbeszélés alapján és azok felkérésére vállalkoztam arra, hogy megteszem az előkészületeket a magyar parlamentet helyettesítő szerv életre hozására.”*¹²

Egy évvel később – 1949. július 21-én – egy újabb körlevélben bejelentette, hogy a beérkezett csatlakozási nyilatkozatok alapján a Magyar Nemzeti Bizottmány megalakultnak mondja ki. Az operatív ügyek intézésére létrejött a Végrehajtó Bizottság, mely de facto mint ellenkormány kívánt tevékenykedni.

Az Egyesült Államok kormánya nem tekintette emigráns parlamentnek a Bizottmányt, s a Végrehajtó Bizottságot sem menekült kormánynak. Ehhez meg kellett volna vonniuk a bizalmat a fennálló budapesti kormánytól, azaz meg kellett volna szakítani vele a diplomáciai kapcsolatot. Egy ilyen lépés hiú remény lett volna. Varga Béla és a végrehajtó bizottsági tagok szerepe kimerült abban, hogy megkísérelték összefogni a mérsékelt, demokrata magyar emigráns politikai csoportokat. A Bizottmánynak volt néhány demonstratív rendezvénye, és ez a szervezet volt az, amely a magyarok ügyének kérdését a nyugati kormányok felé életben tartotta. Valójában sem politikai súlya, sem szervezeti keretei nem voltak. A Magyar Nemzeti Bizottmány teljes ülése soha nem ült össze.

A Bizottmány az Egyesült Államok kormányától politikai támogatást és anyagi segítséget viszont kapott. Ez tette lehetővé, hogy a megválasztott Végrehajtó Bizottság tagjai anyagi gondok nélkül végezheték politikai munkájukat. A Végrehajtó Bizottság azon tagjai, akiknek más kereseti forrásuk nem volt, kezdetben 300 dollár havi javadalmazásban részesültek. Ez megfelelt egy kis fizetésű munkás vagy tisztviselő mindenkori havi jövedelmének. A Bizottmányt tehát nemcsak politikai, hanem anyagi okokból is lehetett tehát támadni.

Kovács Imre látta az európai országok menekültek iránti tartózkodását, ugyanakkor biztató jelnek vélte a Bizottmány megalakulását s az Egyesült Államok támogató hozzáállását. 1949. október 22-én elindult a tengerentúlra. Novembertől a Szabad Európa Bizottság egyik intézményének, a Washingtonban működő Research and Information Centernek lett a munkatársa. Meggyőződése volt, hogy 3–5 éven belül visszatérhet Magyarországra. A remélt felszabadítást azonban csak erős, dinamikus, határozott és összetartó demokratikus magyar emigráció vívhatja ki. Hatalmas energiával és elszánással robbant be a kissé már eltespedt, hosszú távra berendezkedő, az amerikai stílusba betagozódott magyar emigráció életébe. A Magyar Nemzeti Bizottmány Igazságügyi és Tájékoztatási Bizottságának alelnöke, a Parasztszövetség Értesítőjének szerkesztője lett. Amerikába érkezve azonban csalódnia kellett. Egyike volt a legbefolyásosabb emigráns vezetőknél, ám dinamizmusát, tempóját a már évek óta kinn élők értetlenül fogadták. Nem véletlen, hogy a magyar államvédelmi szervek élénk érdeklődést mutattak mind személye, mind tevékenysége iránt.

Kovács Imre még elutazása előtt megígérte Európában maradt parasztpárti társainak, hogy rendszeresen tájékoztatni fogja őket az amerikai helyzetről, a szervezett emigráció tevékenységéről, s megpróbál lépéseket tenni annak érdekében, hogy minél előbb ők is áttelepülhessenek a tengerentúlra. Amerikában szerzett első tapasztalatairól és csalódásairól egy 1950. január 7-én keltezett levélben számolt be Pap Istvánnak, a Svájcban tartózkodó volt parasztpárti képviselőnek. A levél kalandos körülmények között a magyar állambiztonsági szervek kezébe került, s azok egy megtervezett akció keretében megkísérelték nyilvánosságra hozni. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában megtalálható dokumentumok szerint a levél megjelentetésével Kovács Imrét és Pap Istvánt akarták lejáratni az emigrációs politikusok előtt, valamint a Magyar Nemzeti Bizottmány és a Parasztszövetség „ellenséges tevékenységét” akarták

leleplezni.¹³ Meg kell mondanunk azonban, hogy ez az akció – bármennyire is büszkélkedtek vele kivitelezői – inkább csak az ölükbe hullott, egy általuk sem ismert személy közreműködésével. Ráadásul még a következményeket sem tudták pontosan bemérni, hiszen a tervezés időszakában csak Kovács Imre és Pap István elszigetelése szerepelt célként, s az egész magyar emigrációt, valamint a Magyar Nemzeti Bizottságot is megrengető eredményre még gondolni sem mertek.

Az akció következményei azonban Kovács Imre életében meghatározó törést okoztak. Állását a Szabad Európa Bizottságnál felmondták, személyét és elképzeléseit sértő, mocskolódo támadások érték. Az emigráció történetével foglalkozó munkák szinte mindegyike említést tesz erről a botrányról, ám háttéréről, a pontos eseményekről még az érintettek is keveset tudtak, s ezáltal visszaemlékezéseikben sem találhattak magyarázatot a történetekre. Kovács Imre saját emigrációs pályaképét felvázoló írásában az alábbi módon emlékezett vissza az eseményekre: *„Kézzel írt, hat- vagy nyolcoldalas levelemben mindent feltártam, őszintén, talán túl őszintén, szenvedélyesen és elfogultan; egyes jellemzéseket lekicsinylően és szerencsétlenül eltúloztam, amit nagyon sajnálok és bárkit megbántottam, bocsánatot kérek tőle. A levél egy szerelmi ügy kapcsán Pap Pista barátnője, Frau Margaret Honauer [sic!] penziótulajdonos kezébe került, akitől Eckhardt Tibor utasítására Ember Sándor volt horthysta képviselő megvette ötszáz dollárért és tucatjával készítettek róla másolatot. Ellenfeleim és ellenségeim azt hitték, végre olyan dokumentumhoz jutottak, amivel megsemmisíthetnek; minden jelentősebb emigráns tényezőnek és a lapoknak megküldték; fordításban bemutatták a Szabad Európa Bizottság vezetőségének.”*¹⁴ Kovács Imre a történet lényegét részben jól tudta, a levél valóban a megnevezett asszony kezébe került, ám azt ő ellopta Pap Istvántól – több más hozzá írott és általa írt levéllel, valamint a naplójával együtt – abból a célból, hogy szerelmi csalódása miatt tönkretegy Pap Istvánt. Az asszony a leveleket a magyar államvédelemhez jutatta el, s a politikusoknak, valamint az emigrációs lapoknak a magyar államvédelem küldte el a svájci asszony nevében. Ember Sándortól valóban kapott pénzt a levelek eltulajdonlója, azonban azt a levelek fénymásolására kérte és kapta, bár kétségtelen, hogy a leveleket eljuttatta Ember Sándornak is.

Pap István *Hol a hazám?* címmel megjelent önéletrajzában szintén leírja saját változatát. *„Kovács Imre levele, amit tőlem loptak el, az én fiókomból, hogy, hogy nem nyilvánosságra került. Alig egy hétbe telt, s a Münchenben megjelenő Hídverők című nyilas lap már hasonmás részleteket is közölt belőle. [...] Kovács Imre levelét ezek után még áruba is bocsátották. Hány kézen ment keresztül, és kiknek a kezén, fogalmam sincsen. Csak annyit tudok, hogy utoljára Eckhardt Tibor vette meg. Nyolcszáz dollárt adott érte a derék öregúr.”*¹⁵ Pap Istvánt emlékezete több ponton cserbenhagyta. A levélből a Münchenben megjelenő *Hungária* című lap¹⁶ közölt részleteket, ám csak 1951 márciusában, a levél megírása után majd másfél évvel. Vélhetőleg Eckhardt Tibornak sem kellett megvásárolnia a levelet, mivel azt megkapta a magyar államvédelemtől ingyen.

Borbándi Gyulának a magyar emigráció történetéről írott alapmunkája a következőket tartalmazza az ügyel kapcsolatban: *„...Kovács Imre 1951. januárban Amerikából levelet küldött az akkor Zürichben élő Pap István volt parasztpárti képviselőnek és abban tájékoztatta különböző időszerű politikai kérdésekről. A többi között érintette a hazai ellenállást és a Nemzeti Bizottmány belső ügyeit. [...] A levél magántermészetű és bizalmas volt. Nem lett volna semmi következménye, ha nem jut egy svájci asszony kezébe, aki – Kovács Imre közlése szerint – Pap Istvánt szerelmével üldözte és zsarolta. A kínos helyzet odáig fajult, hogy a levelet ez a zürichi nő Pap Istvántól ellopta, arról fotókópiákat készített és mindenhová eljuttatta, Magyarországra is. A levél a többi között Ember Sándor volt MÉP-képviselőhöz is elkerült, aki tájékoztatta tartalmáról Eckhardt Tibort (kinek éppen folyt az összeférhetlenségi ügye), közlésre pedig átadta a Hungária című müncheni hetilapnak.”*¹⁷ Borbándi Gyula egyetlen pontatlanságot követett el, a levél időpontját adta meg rosszul. Ugyanis az valóban 1951-ben jelent meg a *Hungáriában*, de eredeti megírásának dátuma 1950. január 7-e volt.

Maga az ominózus levél, melyet Kovács Imre írt, teljes terjedelmében még soha nem került nyilvánosságra, ám ma már a teljes történet – vagy legalább is az államvédelmi olvasata – megismerhető az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában található dossziék alapján.

Kovács Imrét a magyar politikai rendőrség 1945 előtt és után is folyamatos megfigyelés alatt tartotta.¹⁸ A „Xavier” fedőnévvel ellátott személyi dossziéjában megtalálható a Pap Istvánhoz kézzel írt levelének legépelt másolata, azzal a nem csekély és később is sok zavart okozó hibával, hogy annak dátumát tévesen – 1950. június 7-ében – jelölték meg.¹⁹ A *Hungária* című lapban megjelent írások és az államvédelem akciójának összefoglaló jelentése a Magyar Nemzeti Bizottmányról vezetett dossziében van lefűzve.²⁰ A magyar államvédelem Pap Istvánról is felállított személyi dossziét,²¹ s ebből az ÁVH teljes akciójának dokumentumai megismerhetők. A történetet ezen dokumentumok alapján idézzük fel.

A magyar állambiztonsági szervek 1947 után fő feladatuknak azt tekintették, hogy megakadályozzák az egységes és ellenséges, szervezett emigráns tömörülés kialakulását. Legnagyobb félelmük az volt, hogy valamilyen közös fellépés alakul ki a volt horthysta államgépezet tagjai és az 1945 utáni politikában szerepet vállaló, ám a kommunista párt egyeduralmi törekvései elől külföldre menekült politikusok között. A Magyar Nemzeti Bizottmány megalakítási kísérlete legrosszabb rémálmodukat idézte fel. Széles körű nyomozást indítottak a Bizottmány lehetséges tagjainak múltjában, adatokat gyűjtöttek lejáratusukhoz, a közöttük felfedezhető ellentétek felszításához. A legsikeresebb akciók egyike volt Kovács Imre és Pap István levelezésének megszerzése és nyilvánosságra hozatala 1951-ben.

A parasztpárti politikusok 1949-ben Svájcban gyűltek össze. Pap István is itt talált átmeneti menedéket egy panzióban, melynek tulajdonosa Marguerite Honauer svájci asszony volt. Az államvédelmi szervek iratai szerint a magányos Pap és az ötvenéves Honauerné között bizalmas kapcsolat alakult ki, melyet az asszony feltehetően túlzottan komolyan vett, férjétől el akart válni, s Paphoz feleségül menni. Pap nős ember volt, első feleségétől származó két gyermeke, második felesége s vele közös két gyermekük Magyarországon rekedtek. A svájci asszony agresszívan forszírozta Pap válását, megszerezte felesége magyarországi címét, és levélben tájékoztatta Paphoz fűződő viszonyáról, szándékairól. Pap felesége egy válaszlevélben tudatta, hogy a viszonyról – egy svájci ismerősétől – már 1950 januárja óta tudott, kérte az asszonyt, hogy ne ártson Papnak, legyen tekintettel Magyarországon maradt gyermekeire.²² 1950 tavaszán Honauerné felajánlotta Papnak, hogy hajlandó Magyarországra leveleket becsempészni. Terve az volt, hogy Magyarországon felkeresi Pap feleségét, rábeszéli a válásra, s ezáltal elhárítja az akadályt házasságuk elől. Elindulása előtt azonban Honauerné összeveszett Kovács Imrével, ő lemondott az asszony segítségéről, így a küldetés meghiúsult.²³ 1950 májusában Pap István és Honauerné Olaszországban és Franciaországban töltött két hetet. Svájcba visszatérve Pap István Bécsbe utazott, ahol Barankovics Istvánnal tárgyalt, majd ezt követően egy másik nőismerősével Belgiumba szökött Honauerné elől.

A levéltári iratok tanúsága szerint Honauerné megpróbálta kideríteni hollétét, s ennek érdekében Pap több barátját is felkereste, illetve személyes kapcsolatai révén Pap barátainak levelezését is megfigyeltette, sőt ezeket a leveleket megszerezte és elolvasta.²⁴ Kutakodásai közben – miközben Pap belgiumi címét szerette volna megtudni – találta meg Pap lakásában, s vette magához, Kovács Imre 1950. január 7-én írott levelét, több más levél társaságában. Honauerné nem tudott magyarul, a leveleket egyik barátnőjével fordította le magának. Ez az első olyan momentum, amely a magyar államvédelem szerencsését szolgálta, ugyanis Honauerné egyáltalán nem kémkedési szándékkal tulajdonította el a leveleket, pusztán kedvesének elérhetőségét kereste.

Egy Borsos Sándorhoz írott levélből tudomást szerzett Pap belgiumi címéről,²⁵ utánament, és újra próbálta élesíteni kapcsolatukat. Pap nem rendelkezett belgiumi tartózkodási engedéllyel, ezért július 25-étől internálótáborba került. Belgiumi lakásában azonban Honauerné megtalálta Papnak új barátnőjéhez írott leveleit is. A sértett asszony bosszút akart állni. Későbbi beszámolója szerint le akarta löni egy pisztollyal, de a fegyver csütörtököt mondott. Honauerné megcsalt asszonynak érezte magát, tönkre akarta tenni Papot. Amikor megkapta Pap feleségének levelét 1950. augusztus 14-én, s megtudta, hogy a magyar hatóságok keresik és le akarják tartóztatni Pap Istvánt, új tervet szőtt. Leveleket írt Magyarországra, melyben beszámolt arról, hogy Pap Istvánról kompromittáló adatokat tud, ám sem címet, sem illetékes nevet nem ismert, leveleit az Andrassy út 60-ba címezte, megszólításként pedig a „Tisztelt Főnök Úr” fordulatot használta.²⁶ Vélelmezhető, hogy az Államvédelmi Hatóság nem vette komolyan a leveleket, ám Honauerné más módon is kereste a kapcsolatot a magyar állam képviselőivel.

1950. augusztus 22-én Honauerné megjelent a belgiumi magyar követségen, és beutazási vízumot kért Magyarországra.²⁷ Kérelmét azzal indokolta, hogy emigrációban élő magyar személyeknek Magyarország ellen irányuló ellenséges tevékenységét igazoló dokumentumok vannak a birtokában, melyeket át akar adni a magyar hatóságoknak. Az államvédelem második hatalmas szerencséjére a belgiumi magyar követségen beépített ügynökük, Fülöp András találkozott az asszonnyal, aki felismerte a kínálkozó lehetőséget. A magyar ügynök rábeszélte Honauernét arra, hogy béküljön ki Pap Istvánnal, s lopja el tőle minden levelét, mert ezáltal sokkal többet tud ártani neki, mintha megöli.²⁸ Nyugtató szavai, tanácsai hatására a svájci asszony átadta a Paptól elhozott leveleket lemásolásra. Ezek között volt Kovács Imre 1950. január 7-én írt beszámolója. Fülöp András három követségi dolgozót is bevont a levelek legépelésébe, hogy minél előbb elkészüljön a másolással, majd a leveleket Honauernével visszacsempésztette Pap Istvánhoz. (Később a magyarországi elhárítás megfeddte Fülöpöt, hogy illetéktelen, azaz nem a „szervhez” tartozó személyeket is bevont az akcióba.) A dokumentumok között Pap István által Nagy Ferencnek, Varga Bélának, Kovács Imrének, Borsos Sándornak, Vámos Imrének, Pap Istvánnénak írott, illetve tőlük kapott levelek voltak.

Az asszony beszámolt Fülöp Andrásnak arról is, hogy Svájcban Pap István egy alkalommal beszélt neki egy földalatti mozgalom előkészítéséről Magyarországon, aminek alkalomadtán robbanó ereje lesz.²⁹ Honauerné megemléltette, hogy Pap István itthon élő feleségének volt egy barátnője, aki az Államvédelmi Hatóságnál, mint titkárnő dolgozott, és rendszeresen adatokat szolgáltatott Papnak, aki azt remélte, hogy a felesége is ennek a nőnek a segítségével fog kiszökni Magyarországról.³⁰

A belgiumi ügynök úgy látta, hogy „aranybányára” talált. Még augusztus 27-én táviratot küldött Magyarországra: *„Magyarországi földalatti leleplező anyag van a birtokomban. Összekötő Papp [sic!] Istvánné Mogyoródi út 128. Ennek barátnője ÁVH tisztviselő informálja Pappnét. Férje Svájcban jobboldali vezető, jelenleg Belgiumban van. Szükséges, hogy informátorom beutazzon Magyarországra. Rendkívül fontos, szükséges anyag és jelentés hazaszállítása miatt.”*³¹

Az ÁVH-nál az első összefoglaló jelentés 1950. szeptember 3-án készült, melynek tárgyaként Pap István volt képviselő ügye szerepelt a feljegyzésben.³² A jelentésben Mészáros József államvédelmi főhadnagy leírta, hogyan hagyta el az országot Pap István, hol telepedett le, illetve kikkel tart kapcsolatot az emigrációban és Magyarországon. Megjegyezte, hogy Magyarországon maradt feleségével rendszeresen leveleznek, s az Kovács Imre utasítására légipostai úton újságokat (*Pártmunkás, Népszava, Szabad Nép, Népevelés, Pajtás*) küld a Magyar Nemzeti Bizottmány részére.

A Pap Istvánról felállított dossziében Honauerné személyes adatai és gépkocsijának leírása is megtalálható, sőt két fénykép is van róla. Ebből megtudható, hogy 1900. április 30-án született, Zürichben lakik, férjezett, s egy panziónak a tulajdonosa. A

gépkocsi adatait valószínűleg azért nyomozták le, mert szóba került az asszony magyarországi utazása, s az adatok szükségesek voltak az autó azonosításához. Fülöp András segítségével Honauerné 1950. augusztus 26-án beadta vízumkérelmét a követségen. Az ÁVH-nál az első elképzelés pusztán Pap István lehetetlenné tétele, valamint az általa megismerhető címek és levelek megszerzése volt. Fülöp András segítségével a követség írógépén – Honauerné nevében, német nyelven – Papot dehonesztáló leveleket írtak azoknak a szervezeteknek, melyeknél Pap munkalehetőséget keresett, hogy Angliába utazhasson.³³ Fülöp ezeket a leveleket átküldte a párizsi követségre Radványi János ottani munkatársnak, hogy az onnan adja fel őket, mert Honauerné nem akarta, hogy kitudódjon, még mindig Brüsszelben van. (A párizsi munkatárs természetesen ezt a Fülöp András által írt levelet is megküldte a magyar elhárításnak, nem tudva ugyan, hogy miről van szó, de gyanúsnak találva az akciót.³⁴)

Az Államvédelmi Hatóság magyarországi apparátusában lelkesedést váltott ki az ölübbe pottyant lehetőség. A szeptember 3-ai feljegyzésre Tihanyi³⁵ aláírással az alábbi kézírásos utasítás került szeptember 10-én: „Hány pld? Kinek? Ki gépelte? 1. A nőt mindenképpen helyes beengedni. 2. Le kell priorálni³⁶ Papp [sic!] István feleségét (lánynevét is feltüntetve) és nagyon óvatosan meg kell tudni az ÁVH-n lévő barátnőt. De nem szabad kiadni egyszerű KT-ra³⁷. Esetleg Szöllősi³⁸ elvtárs osztálya tudja előkeríteni a titkárnő személyét. 3. Honauerné mozgása egyébként nagyon zavaros.” (Kiemelés az eredetiben.)

A legnagyobb izgalmat természetesen az ismeretlen ÁVH-s barátnő kiléte keltette. Arról nincsen információ, hogy Pap Istvánné barátnőjét sikerült-e felderíteni, ám a politikusoknak írt levelek így is beindították a hivatali gépezetet. Időközben ugyanis Fülöp András hazaérkezett a lemásolt levelekkel, s azokat átadta az I/2-es osztálynak. A levelek legépelte másolatai valóban kincset értek az államvédelemnek. A következő lépést a belső elhárítás tette. Kovács Imre levelében ugyanis említés kerül egy Lili nevű személyről, akiről azt feltételezték, hogy illegális magyarországi ügynök, s legelőször az ő felkutatására indítottak nyomozást.³⁹

Pár napon belül azonban új irányt vettek az események. Felismerték, hogy Pap levelezésének rendszeres megszerzése sokkal fontosabb, mint pusztán kompromittálása. Ilyen instrukciókkal ellátva küldték vissza a belgiumi ügynököt.⁴⁰ Ő folyamatos levelezésben volt Honauernével, aki időközben Párizsba utazott, s ott várta Pap kiszabadulását. Fülöp András visszaérése után arra a következtetésre jutott, hogy a svájci asszony további információt nem fog szerezni, s javasolta a meglévő anyagok alapján elvégezni a lehetséges lépéseket.⁴¹ Papot szeptember közepén elengedték a belgiumi internálótáborból, és kitoloncolták az országból. Párizsba utazott, ott találkozott Honauernével, s úgy tűnt, helyreállt a kapcsolat közöttük. Honauerné egy szeptember végi levelében⁴² még azt jelezte Fülöp Andrásnak, hogy több levél is nála van Pap levelezéséből, s azokat át akarja adni neki, ám az elkövetkező két hónapban megszakadt a kapcsolat a svájci asszony és a magyar ügynök között.

A következő kapcsolatfelvételt 1950. december 2-án került sor.⁴³ Bár az asszony felajánlotta további segítségét, a magyar elhárítás ekkor már letett arról, hogy további levelekhez vagy információhoz jusson általa. Az ominózus levelet több példányban sokszorosították, s 1951 januárjában Honauerné nevében megküldték Kovács Imrének, több Nemzeti Bizottmányi tagnak, valamint magyar nyelvű emigrációs újságnak.

A tanulmány végén az eredeti – gépelt és a kézzel írt – levelet (facsimile) is közöljük, amely teljes terjedelmében még sehol nem jelent meg. Kovács Imre 1950. január 7-én írta, ám – valószínűleg a belgiumi írógéppel történt másolás során elkövetett elírás következtében – a gépelt változaton 1950. június 7-ei dátum szerepel. A helyes dátum természetesen már az első mondatból is kiderül, amelyben a levél írója a Paptól kapott újévi jókívánságokra reagál.

Kovács Imre ígéretének megfelelően az amerikai tapasztalatairól kívánt beszámolni, de már bevezető mondatai is jelezték, hogy nem azt találta Amerikában, amire számított. Hangsúlyozta, hogy beszámolóját csak és kizárólagosan Pap Istvánnak küldi el. Indokolta is ezt a titokzatoskodást, hiszen *„nincs értelme a szépítgetésnek, ha jól akarunk politizálni és célt akarunk érni, akkor szembe kell nézni a valósággal, különben nem jó vége lesz emigrációs kalandunknak”*. Megfogalmazása egyértelműen azokra az intrikákra, halogató taktikázásokra utalt, melyeket Amerikában megtapasztalt.

Éles kritikával illette a Magyar Nemzeti Bizottmányt, mely *„nem több egy korlátolt felelősségű közkereseti társaságnál”*. Ezért a kijelentéséért érte később a legtöbb támadás. Kovács közgazdaságtant is tanult, így a másik közgazdásznak – Pap Istvánnak, akinek a levél íródott – a legegységesebben ezzel a gazdasági életből vett hasonlaltal tudta kifejezni a Bizottmány tehetetlenségét. A közkereseti társaságok elsősorban családi vagy kisvállalkozásokként működtek, gazdasági tevékenységük, hatásuk elhanyagolható volt az üzleti életben. Kovács szókimondásának igazát egyébként megerősíti egy 1952-ben megjelent tanulmány, ahol Ács Ernő az emigráción belüli belső viták és ellentétek okát abban találta meg, hogy az emigráns politikai vezető garnitúra a Bizottmányba is átültette a régi Magyarország pártpolitikai problémáit, összes elvi és személyi konfliktusával együtt. *„Ebben a formában a Bizottmány csupán laza társulás, az ilyen társulások minden jellegzetes fogyatékoságával, s ezért nem látszik alkalmasnak arra, hogy egy olyan fontos politikai tömörülésnek, mint amilyenre Magyarország jövője szempontjából hivatva van, tartósan megfelelhessen”*⁴⁴ – írta Ács Ernő.

Kendőzetlenül beszámolt Kovács Imre az anyagiak körüli acsarkodásokról is. A Szabad Európa Bizottság által meghatározott havi 300 dolláros ellátmány késhegyig menő harcot eredményezett azért, hogy kik kerüljenek be a Bizottmány íróasztalai mögé, s részesüljenek biztos fizetésben. Kovács Imre ekkor a SZEB információs irodájánál dolgozott – s nem a Nemzeti Bizottmánytól kapott illetményt –, havi 150 dolláros fizetésért, melyből az adója levonása után 132 maradt. Ebből fizette havi 45 dolláros lakbérét, a 10 dolláros buszbérletet, s mint későbbi írásában bevallotta havonta 30 dollárt sörre költött, nem bírta megszokni a washingtoni klímát.⁴⁵ Ezzel szemben a Bizottmány Végrehajtó Bizottságának tagjai 300 dolláros tiszteletdíjuk felett még napidíjat kaptak utazásaik után, s bizony sokszor a nem hivatalos útjaikat is elszámolták.

Kovács sorra jellemezte a Bizottmány meghatározó vezetőit. Eckhardt Tibort tartotta a legerősebb, ugyanakkor a legveszélyesebb szereplőnek. Eckhardt a Bizottmány Honvédelmi Bizottságának elnöke volt, ám befolyása és kapcsolatrendszere jóval felülmúlta funkcióját. Példaként megemlítjük, hogy Habsburg Ottó 1950. tavaszi washingtoni látogatásának előkészítése során Bakach-Besseney Györgyhöz intézett levelében a Bizottmányról való tájékozódó beszélgetésre Varga Béla vagy Eckhardt Tibor meghívását vélte megfelelő megoldásnak. *„Kérem döntsön, hogy Eckhardtot vagy Vargát kell-e hozni, vagy csak az egyiket, vagy senkit.”*⁴⁶ Kovács Eckhardtot a hatalom megszállottjának tekintette jellemzésében: *„...minden személyes kapcsolatát és minden ügyet úgy alakít, hogy megfeleljenek saját érdekeinek”*. *„Hatalomszaga”* van, írta, s mivel ez erőt sugároz, *„megszerzi mindazon karrieristák támogatását, akik szintén részesedni szeretnének a hatalomból és az azzal járó kiváltságokból”*.

Nyers őszinteséggel fogalmazta meg véleményét Nagy Ferencről is. Nem vitathatjuk, hogy jogot formálhatott a véleményalkotásra, hiszen már a Nemzeti Parasztpárt 1939-es megalapításakor is szembekerült vele. Az emigráns nemzeti parasztpártot azért nem alapították meg Svájcban, mert Nagy Ferenc az egységes és dinamikus paraszti összefogás illúzióját vetítette az emigráns parasztpolitikusok elé. Kovács Imrének viszont Amerikában azt kellett tapasztalnia, hogy Nagy – visszavonulva Herndonban vásárolt birtokára – inkább csak kedvteléseinek élt, pusztán protokolláris megnyilatkozásai voltak. Nagy Ferenc szerepe már itthoni miniszterelnöksége idején is sok kritikát kapott. Sokan vélték már akkor is, amit Kovács levelében írt bizottmányi szerepéről: *„...ehhez a Feri kevés”*. Kétségtelen, hogy Nagy Ferenc az Amerikában élő magyar politikusk

legfontosabb szereplője volt, hiszen miniszterelnökként vonult emigrációba. Kovácsot azonban elkésértette, hogy míg ő a pár éven belüli visszatérés útjait kereste, addig Nagy Ferenc földet vásárolt Amerikában, márpedig a föld a letelepedés, a megállapodás jelképe a paraszti társadalomban.

Milyen körülményekkel találkozott Kovács Imre kiérkezésekor? A régi bevándorlók, a háború előtt és alatt érkezettek képviselőit az Amerikai Magyar Szövetség látta el. Szervezetük elfogadott, támogatott, elismert volt. Gyanakvással és féltékenységgel tekintettek az 1945–47 után érkezettekre. Erős volt körükben az a vélekedés, hogy nincs különbség a háborút követően Magyarországon tevékenykedő pártok és az emigrációban szervezkedők színárnyalataiban. Számukra 1945-tel bezárult Magyarország, az oroszok érkezésével megszűnt a függetlenség, ami ez után történt, az a kommunisták politikája volt, ergo aki 1945 után emigrált, az otthon a kommunisták szekerét tolt.

Az újonnan érkezettek viszont élet-halál harcot folytattak azért, hogy az amerikai kormányzat elfogadja személyüket, szervezkedésüket. Ennek érdekében szervezkedésükbe hajlandóak voltak bevonni a régi emigráció képviselőit is, ami természetesen vitákhoz, gáncsoskodásokhoz vezetett. Ilyen helyzetben a Magyar Nemzeti Bizottmány és annak vezetői elsősorban saját személyük védelmével, tetteik igazolásával voltak elfoglalva, kevesebb idejük maradt a szervezet megerősítésére. A klikkesedés áthatotta a Bizottmányt. Különösen elkésértette Kovács Imrét az a követelés, amely a jaltai szerződés USA általi felmondását erőltette. A Bizottmány jogi alapja az volt, hogy az 1945 utáni szabad és demokratikus választások demokratikus kibontakozást eredményeztek, a Bizottmány ezt folytatta, amíg az ország ismét függetlenné nem válik. Ha a jaltai szerződést felmondják, akkor megszűnt volna a Bizottmány jogi manifesztuma is.

Kovács Imre ilyen hangulatban és körülmények között fogalmazott olyan élesen. A tehetetlenség és a csalódottság uralta 1950 szilveszterén érzéseit, melyeket őszintén leírt barátjának, nem is gondolva arra, hogy személyes közlései nyilvánosságra kerülhetnek. Úgy viselkedett, mint mindig beszélgetéseik során. Szókimondó, egyértelmű és kemény volt mindenkivel, barátaival is. Jelzi azért a benne kialakult bizonytalanságot azonban, hogy levele végén arra kéri Papot, elolvasás után semmisítse meg a levelet, nehogy mások kezébe kerüljön. Kovács Imre szerencsétlenségére, és a magyar államvédelmi szervek szerencsésjére, Pap ennek a kérésnek nem tett eleget.

Volt még egy másik gondolat is levelében, amely erkölcsi vádaskodások alapja lett. Néhány mondata úgy szól, mintha szabotázsakciók végrehajtására kívánta volna rávenni a Magyarországon élő volt parasztpártiakat. A *Hungária* későbbi cikkei elsősorban ezért támadták. Szó szerint a következőket írta: „*A Free Europe Committee most dolgoztatja ki az ellenállás lehetőségeit és tervét, ha Magyarországról velünk kapcsolatban hallanának valamit, bemondásunkra felrobbanna egy gyár, vagy mit tudom én, valami efféle történne, mi lennénk a legnagyobb fiúk.*” A megjegyzés hátterét az az információ jelentette, amit Kovács Imre a Szabad Európa Bizottság washingtoni kutató osztályának vezetőjével folytatott beszélgetése során szerzett, s melyben az illető jelezte számára, hogy az amerikai hírszerző szervek szeretnének kapcsolatot kialakítani magyarországi földalatti csoportokkal. Ezeknek a csoportoknak akkor lenne reputációja előttük, ha valamilyen szabotázsakcióról hírt tudnának adni. Kovács Imre fenn említett megjegyzésével pusztán arra akarta a figyelmet felhívni, hogy milyen irányban próbál az amerikai politika fordulni. Tulajdonképpen ő volt az egyedüli, aki megértette s programszerűen is magyarázni tudta azt, ami a Szabad Európa Bizottság irányvonala volt. Kovács megfogalmazása egyébként teljesen megegyezik azzal, amit Charles Douglas Jackson, a Szabad Európa Bizottság elnöke, 1951. november 24-én a *The New York Times* riporterének Münchenben mondott a Szabad Európa Rádió létesítéséről: „*Amit akartunk, az volt, hogy megteremtjük a belső zavargások előfeltételeit azokban az országokban, ahova adásaink eljutnak.*”⁴⁷ A zavargások előfeltételeiről volt szó, nem pedig robbantások megszervezéséről.

A magyar emigráns sajtó nem foglalkozott az ismeretlen asszony által megküldött levéllel. 1951 márciusában azonban a *Hungária* elérkezettnek látta az időt, hogy a levelet felhasználva frontális támadást indítson Kovács Imre és a Magyar Nemzeti Bizottmány ellen. Honauerné, mivel választ nem kapott a brüsszeli magyar követségtől, s mert Pap ismét elhagyta, barátnője segítségével felkereste Zürichben Ember Sándor magyar emigráns politikust, a leveleket neki is megmutatta, s a tőle kapott pénzből másolatokat készített róluk. Ember Sándor Kovács Imre levelét megküldte Eckhardt Tibornak, illetve a Münchenben megjelenő *Hungária* című hetilapnak. Célja Kovács Imre s vele együtt a Magyar Nemzeti Bizottmány lejáratása volt. A történet innentől kezdve több szálon fut tovább, már a nyilvánosság előtt is.

Kovács Imre 1951 januárjában megkapta a magyar államvédelem által Honauerné nevében küldött levelet, s rövidesen megtudta, hogy az több emigráns társához is eljutott. Bár különösebb támadás nem érte sem a lapok, sem társai részéről, mégis úgy érezte, tisztáznia kell magát, ezért bizalmatlansági indítványt nyújtott be önmaga ellen a Nemzeti Bizottmány elnökéhez.⁴⁸ Beadványában elmondta, hogy Európában lévő „[barátaimat] rendszeresen informáltam, »szigorúan bizalmas« jelzéssel a Végrehajtóbizottság munkájáról és a V. B. tagok magatartásáról”. Ezt azonban nem tekintette inkorrekt eljárásnak, mivel a tények és események pontos ismeretét a demokrácia egyik legfontosabb biztosítékának tekintette, ám elismerte, hogy ezek nyilvánosságra kerülésével „az ügy konzekvenciáit és szankcióit magától értetődően viselnem kell”. Elismerte, hogy a politikai küzdőtársairól fogalmazott véleménye túlzottan szókimondó volt, ám „csupán a határozatlan politikai vonalvezetést és az elégtelen magatartást kifogásoltam és bíráltam keményebben”. Ugyanakkor tisztában volt vele, hogy a nyilvánosságra került anyaggal megszarolhatóvá vált, ezek a dokumentumok felbecsülhetetlen károkat okozhatnak azzal, hogy a magyar hatóságok kezére kerültek. Beadványában említést tett arról is, hogy tudomása szerint Honauerné a berni követségnek is eljuttatta a levelet, s azt is megemlíti, hogy bizonyos emigráns politikusok Honauernét további levelek ellopására biztatták. Kovács Imre Pap Istvántól már értesült a levéllopási ügy részleteiről, ám a magyar államvédelem lépéseit nem sejtette. Nyilvánvalóan politikai ellenfeleit látta az akció mögött. Azokat azonban két hónappal megelőzte a magyar hatóság. Levelét már 1950 augusztusában megismerte a magyar ÁVH, ám a levélszétküldési akciót csak 1951 elején indította el. A véletlenek szerencsétlen sorába tartozik, hogy a levelek Ember Sándorhoz – egy sértődött 1939-es parlamenti képviselőhöz, akit másokkal ellentétben nem hívtak meg a Nemzeti Bizottmány tagjai közé – is eljutottak, s ő nem habozott azt nyilvánosságra hozni. 1951 februárjában elküldte Eckhardt Tibornak, s felháborodott cikket írt a *Hungária* című lapnak. Írásában elsősorban azt kifogásolta, ahogyan Kovács Imre a magyarországi ellenállás további irányvonalát kijelölte.

Kovács Imre az önmaga elleni bizalmatlansági indítványát nemcsak Varga Béla elnöknek, hanem a Bizottmány ötven tagjának is elküldte. A beadványhoz írt kísérőlevelében kérte a bizottmányi tagokat, hogy a vele kapcsolatos leveleket, irományokat kétségekkel kezeljék, mivel azok lopottak, s tartalmuk bizonytalan.

A *Hungária* című lap ezt az önmaga elleni bizalmatlansági indítványt használta fel Kovács Imre elleni hadjárata nyitányára. Az 1951. március 16-án megjelenő számában teljes terjedelmében lehozta Kovács Imre bizalmatlansági indítványának, valamint a bizottmányi tagokhoz írt levelének teljes szövegét. Megjelentette továbbá Honauerné írását, melyben Kovács levelének eltulajdonlását egy, a Pap István elleni pénzlopási feljelentéséhez szükséges dokumentum megszerzéseként indokolta. A *Hungária* szerkesztőségi kommentárja sejteti, hogy birtokában van Kovács Imre eltulajdonított levele, ám azt nem közölte. Cinikus módon tette fel a kérdést: „Mindenki érthető módon tudni szeretné, miért nem hozza nyilvánosságra a titokzatos levelet Kovács Imre vagy Pap István?” A titokzatos szó használatával még inkább fokozni kívánta a lap a botrányt.

jelentőségét. Az összeesküvés-elméletek hívei számára semmi nem kedvesebb, mint ha valami sejtelmes, titkos dologra fényt deríthetnek.

A *Hungária* nem kapott engedélyt Kovács Imre bejelentésének nyilvánosságra hozatalára. A *Nyugati Hírnök* című lap 1951. májusi számában Kovács Imre nyílt levélben tette ezt szóvá, s a *Hungária* szerkesztőit a magánlevelében is alkalmazott szókimondással állította szégyenpadra, mivelhogy „mindenki, aki jogtalanul eltulajdonított leveleim terjesztésében részt vett, közönséges orgazda: nevezetesen annak tartom a *Hungária* főszerkesztőjét, főmunkatársát és felelős szerkesztőjét”.⁴⁹ A Nemzeti Bizottmány belső ügyeit, a Bizottmány tagjainak küldött leveleket nem volt szokás nyilvánosságra hozni. Bármilyen ügrről legyen is szó, az újságírói korrektség és a magánélet szentsége visszatartotta a szerkesztői ambíciókat. A lap szándéka azonban tetten érhető abban a szerkesztői megjegyzésben, hogy az ominózus levélben foglaltak tisztázása nem képezheti magánközlés tényét, az közérdekű, s ezért „a nyilvánosság érdeklődésre számot tartó leveleket közöljük”. A lap emiatt jelentette meg Honauerné írását, valamint Kovács Imre két levelét összeférhetlenségi bejelentéséről. Kovács a maga ellen tett bejelentését Varga Bélának, a Bizottmány elnökének címezte, tehát joggal merül fel a kérdés: arról hogyan szerezhetett tudomást egy svájci panziótulajdonos, Marguerite Honauer? Ő ugyanis – a lapban közölt írásában – Kovács Imre amerikai bíróságon történő feljelentését helyezte kilátásba, amiért Kovács a beadványában őt mint a levél eltulajdonítóját nevezte meg. A válasz egyértelmű. A szerkesztőség, illetve Ember Sándor vette rá az asszonyt, hogy írjon a müncheni lapnak. Egyértelművé válik az ügy háttere abból a nyilatkozatból, amelyet később, 1951 májusában tett közzé Pap István az eseményekkel kapcsolatban. A *Nyugati Hírnök*ben megjelent írásában idézi Ember Sándor titkárnőjének Honauernéhez intézett levelét, melyben az leírja, hogy Ember Sándor már megbeszélte a „müncheni urakkal” Honauerné odautazását, s azok úgy fogadják majd az asszonyt, mint egy királynőt: „...fenntartották a legszebb szobát számodra, pompás étkezés vár a legjobb étteremben, mozi és színház szerepel a programon.”⁵⁰ Pap hivatkozott nyilatkozatából az is kiderül, hogy Ember Sándornak Honauerné csak 1951 januárjában juttatta el a lopott leveleket, s azokért a volt képviselő dollárral fizetett. Valójában tehát a nyilvános botrányt Ember Sándor és a *Hungária* robbantotta ki. A belgiumi követségen tevékenykedő magyar ügynök és Honauerné között 1950 novemberétől megszakadt a kapcsolat. Az ÁVH szétküldte Kovács Imre levelét az emigráns politikusoknak és újságoknak, ám hónapokig nem történt semmi. A csalódott svájci asszony ezután fordult Ember Sándorhoz, aki a *Hungária* segítségével, sőt anyagi támogatásával valódi hajszát indított, hogy Kovácsot és a Bizottmányt nyilvánosan lejáráthassa. Az ÁVH akciója vélhetőleg kudarcot vallott volna, hiszen az újságok nem közölték a számukra megküldött levelet, s egyetlen eredménye talán az lett volna, hogy Kovács Imre kínos helyzetbe kerül, s maga elleni vizsgálatot kezdeményez.

A *Hungária* szerkesztősége így viszont megkreatálta a feltételét annak, hogy magát az eredeti levelet leközölhesse. Ugy érezték, egyszerre két vadat is elejthetnek egyetlen lövéssel. Kiiktatják Kovácsot az emigrációs politikából, s egyben leleplezik a Nemzeti Bizottmányt, tagjainak Kovács-féle jellemzését széles körben terjesztik, őket nevetségessé teszik, illetve a Bizottmány határozatlanságát, tétovázását élesen kritizálhatják. A *Hungáriánál* vagy nem értették meg, vagy elvakultságukban nem is törődtek vele, hogy tettükkel pontosan a közös ellenfélnek, a magyar elhárításnak nyújtottak felbecsülhetetlen segítséget. Ahogyan Kovács Imre fogalmazott: „Különös cinkosság jött létre a berni kommunista követség és azok között az emigráns politikusok között, akik az ilyen fegyver alkalmazását is lehetségesnek tartják ellenfeleikkel szemben.”⁵¹

Tévedés lenne feltételezni, hogy a két fél tudott a másik lépéseiről. Az ÁVH 1951 tavaszára már elkönnyvelte akciója eredménytelenségét, s vélhetőleg roppantul meglepte őket a *Hungária* dühödt támadása. Ugyanakkor elégedettséggel tölthette el őket, hogy egy újabb, nem is remélt „szövetségesükre” akadtak Ember Sándor személyében. Ő

ugyanis készített egy nyilatkozatot a levéllel kapcsolatban, mellyel saját „felelős és nemzetféltő” szerepét kívánta bemutatni, s egyben az 1947-es emigránsok egyik reprezentatív tagját denunciálni. A *Hungária* 1951. március 23-ai számában leközölte a nyilatkozatot. A szerkesztőségi kommentárban már tényként közölték, hogy Kovács Paphoz írt levele már a „budapesti kommunista kormány kezébe került”,⁵² illetve sejtetik, hogy valójában mit is tartalmaz. A kommentárt úgy írták meg, mintha csak Kovácsnak az önmaga ellen tett bejelentése alapján találgatnának, mely szerint abban a Bizottnmány vezetőiről mondott véleménye lenne, de egyben le is lepezik magukat, mivel a „magyarországi ellenállási mozgalommal kapcsolatban tett” közlésekre is hivatkoznak a levél kapcsán. Erről viszont az említett beadványában Kovács nem írt. Azt csak olyan valaki ismerhette, akinek a teljes levél birtokában volt.

A lap Ember Sándor nyilatkozata mellett egy összeállítást is közölt a riportereinek különböző politikusokkal történt beszélgetéseiből. Az írás durván és cinikusan támadta Kovácsot és elvbarátait, Imrusnak, „szmokingos parasztid”-nek nevezték a cikkben, s ismételten kommunista társutassággal vádolták meg.

A *Hungária* tulajdonképpeni célja azonban nem pusztán Kovács Imre megbuktatása, hanem az egész Bizottnmány lejáratása volt. Többször is követelték cikkeikben a Bizottnmány, az érintett vezetők nyilatkozatait, cáfolatot vagy valamilyen reakciót. A politikusok azonban nem nyilatkoztak az ügyről, Kovács Imre önmaga ellen benyújtott összeférhetlenségi kérvényét a Bizottság nem tárgyalta, azt elvetette.

A *Hungária* szerkesztősége ekkor látta elérkezettnek az időt arra, hogy a levelet – illetve annak kommentárral ellátott részleteit – nyilvánosságra hozza. Az 1951. április 6-ai szám egy teljes kolumnáját szentelték a levél ismertetésének. A levélrészletekhez szerkesztői megjegyzéseket fűztek, s nem a teljes levelet tették közzé, elhagyták belőle azokat a részeket, „amelyből a magyarságnak, és a magyar emigrációnak kára származhatnék”.⁵³ Az álszent megfogalmazást egy egyértelmű hazugsággal is megfejelik, hiszen arról írnak, hogy „a most már kezünkben lévő hiteles dokumentumok alapján” számolnak be a levélről, holott az már március eleje óta a birtokukban volt.

A levélből vett részek idézésekor több helyen célirányosan megváltoztattak szavakat, elhagytak mondatokat. Így például a Bizottnmányról, mint teljesen polarizálódott társaságról írtak, pedig Kovács Imre az „erősen polarizálódott” fordulatot használta. Az apró változtatással a szakadás pontjánál vergődő szervezet képét rajzolták fel, megvádolva a Bizottnmány politikusait azzal is, hogy „útjaik legtöbbször nincsenek összefüggésben az emigrációs politikával”. Kovács levelében arról írt, hogy a Végrehajtó Bizottság egyes tagjai úti átalányt számoltak el olyan utazásukra is, melyeket nem bizottnmányi tagságukból eredően tettek. A *Hungária* szerkesztője egy apró csúsztatással ezt már úgy idézte, mintha a Végrehajtó Bizottság tagjai nem az emigrációs politikával, hanem magánjellegű utazgatással töltének napjaikat. A cél nyilvánvaló; a Nemzeti Bizottnmány vezetése alkalmatlan a magyar emigráció képviselésére.

A lap szemérmesen nem hajlandó foglalkozni a vezetők javadalmazásával, de Kovács Imre fizetését azért – 300 dollárban megjelölve azt – közlik. Ez akkoriban nagyon sok szegény sorsú emigránsban keltett haragot, mivel kifejezetten magas összegnek számított, s persze nem tudhatták, hogy Kovács ennek még a felét sem kereste meg.

A bizottnmány vezetőinek Kovács általi jellemzéséből is inkorrekt módon idéztek. Eckhardt Tibor hatalommániájával, politikai erőszakosságával Kovács részletesen foglalkozott levelében, a *Hungária* szerkesztői mégis azt a részt tartották fontosnak kiemelni, hogy „jól beszél angolul, jó rutinja van és az egész társaság tehetetlen vele szemben”. A többi kiscgazdapárti vezetőről írtakat ezzel szemben teljes terjedelmében közölték, kiemelve azokat a részeket, amelyek Nagy Ferenc alkalmatlanságát részletezték.

A lap ezek után rátért Kovács eltervezett „kivégzésére”. Idézték tőle, hogy a leírtak ellenére sem lép fel a tétovaság ellen, mert „beutazástok érdekében hallgatok. Mindennél fontosabbnak tartom, hogy itt legyetek...” Otromba, szégyenteljes eljárást követtek, mert a mondat folytatását már nem közölték, mely így hangzik: „...és magatok is győződjétek meg arról, hogy számunkra csak egy politikai keret és megoldás van: a parasztpárt.” (Kiemelés az eredetiben.) Kovács tehát ismét felvetette a pártalapítás szükségességét, mert felismerte, hogy a Nagy Ferenc-féle szervezkedés eredménytelennek bizonyult. Természetesen az erős parasztpártban és parasztszövetségben gondolkodó Kovács Imre nézeteinek, gondolatainak nem volt helye a *Hungáriában*, célravezetőbbnek tűnt a barátai anyagi érdekeiért mindenre képes „szmokingos bárfiú” képét felrajzolni.

Látványos műfelháborodással tért ki a lap szerkesztője a magyarországi ellenállási mozgalommal kapcsolatos levélrészletre. Az előbbieken már foglalkoztunk vele, így e helyen csak azt tartjuk fontosnak megemlíteni, hogy a *Hungária* szerkesztői ezzel kapcsolatban fogalmazták meg az egyértelmű kérdést: „...lehet-é egy ilyen kényes helyen a legkényesebb megbízatással felelős állásban meghagyni egy olyan embert, aki emberek életével és az ország sorsával olyan magasztos szempontok szerint labdázik...” Kovácsnak tehát a lap szerint távoznia kell állásából, mivel érdemtelennek bizonyult a közös ügyek képviselőjére. Itthon bizonyára örömmel dörzsölték kezüket az államvédelemnél. Ilyen pontos ütések bevitelét, éles és dühödt kirohanást nem is reméltek akciójuktól.

A lap egy másik Kovács Imre-levélből is közölt részleteket. Ezt Kovács Imre 1950. szeptember 30-án írta Pap Istvánnak, ám ez a levél nem található meg a magyar államvédelem által vezetett dossziében, vélhetőleg azért, mert ezt a levelet csak 1951. január 1-jén lopta el Honauerné, s akkor már nem állt kapcsolatban az ÁVH-val. Ember Sándorral azonban igen, s ő természetesen nem késlekedett ennek átadásával sem. A *Hungária* szerkesztőinek dühödt felháborodását az ebből a levélből idézett részletek kommentárjai világítják meg teljes egészében.

Ebben az időben zajlott ugyanis Amerikában az Eckhardt Tibor elleni összeférhetlenségi ügy vizsgálata. Eckhardt a Bizottmány Végrehajtó Bizottságának tagja volt, ám abban egyértelműen a háború előtt emigráltak nézeteit képviselte, az 1939-es országgyűlés jogi alapján állt. Több megnyilatkozásában kiállt a királyság mellett, elutasította az 1945–47 közötti korszak reformjait. 1950 júniusában egy bizottsági ülésen katonai kérdésekben is szembekerült a többi vezetővel, s ezt követően – tiltakozása jeleként – belépett a Magyar Harcosok Bajtársi Közössége néven működő katonai szervezetbe. A Bajtársi Közösség a kitelepült magyar katonai egységek tagjait kívánta összefogni a megszálló nagyhatalmak övezeteiben. Egyértelműen katonai szervezet volt, melynek célja Magyarország felszabadítása a megszállás alól, akár katonai eszközök igénybevételével is. A Nemzeti Bizottmány idegenkedve, ellenérzéssel és bizalmatlansággal szemlélte az MHBK harcias szervezkedését. Nagy Ferenc ezért elérkezettnek látta az időt arra, hogy a nála sokkal erőteljesebb és népszerűbb Eckhardt Tibort kiszorítsa a Bizottmány vezetéséből. Közvetlen munkatársának, Saláta Kálmánnak a segítségével Sz. Szabó Pált, Kovács Imre közeli barátját nyerték meg az ügynek. Sz. Szabó Eckhardt ellen összeférhetlenségi indítványt nyújtott be, mivel a Bizottmány elvi nyilatkozata szerint nem lehetett tag, aki bármilyen nyilas vagy kommunista szervezettel kapcsolatban állt. Az MHBK-t Sz. Szabó olyan szervezetnek tekintette, amely együttműködik volt nyilas személyekkel, s ezért Eckhardt Bizottmányból történő kizárását kérvényezte.

A *Hungáriánál* lévő második Kovács Imre-levél alapján egyértelműen kiderült, hogy az egész Eckhardt-ügy mögött Nagy Ferenc törekvése állt, valamint az is, hogy Nagy az akciót követően ki akart vonulni a parasztpolitikából, s azt Kovács Imrének akarta átadni. A dühödt támadások tehát egy vélt jövődöbéli parasztvezető ellen irányultak, aki sokkal erőteljesebben és határozottabban, ráadásul kialakult elképzelésekkel lépett volna fel. A tétovázó Nagy Ferenc után ez komoly veszélyt jelentett volna a polgári, elsősorban a köztársasági formát ellenző politikai emigránsok körére. A *Hungária* teljes apparátusával,

minden lehetőségével belevetette magát e harcba, s ezáltal hozzásegítette a magyar államvédelmi hatóságokat egyik legsikeresebb akciójuk kibontakozásához.

A *Hungária* még több héten keresztül foglalkozott az üggyel, ám a történet lényege ezzel a cikkel lezárult. A lopott úton megszerzett levél néhány kínos részlete sajtónyilvánosságot kapott, azt olvashatta a hazai kommunista vezetés éppúgy, mint a Nemzeti Bizottmány pénzügyi alapját biztosító amerikai szervezetek képviselői is. Az emigráción belüli ellentétek tovább mélyültek, a közös fellépés lehetősége elképzelhetetlenné vált, a Nemzeti Bizottmánynak és vezetőinek erkölcsi hitelessége megkérdőjeleződött. Valójában a Nemzeti Bizottmány soha többé nem tudott megerősödni, politikai vegetálása még évekig eltartott, de számottevő eredményt nem volt képes felmutatni sem a magyarság képviselőjében, sem a „felszabadítási” törekvések érvényesítésében. A *Hungária* című lapnál is elmélyültek az ellentétek, s 1953 áprilisában kettészakadt a szerkesztőség.

Nem kis elégedettséggel zárta le tehát 1951 augusztusában az államvédelmi hatóság az akció dosszióját, bejegyezve, hogy *„Pap István további tevékenysége az emigrációban teljesen lehetetlenné vált, Kovács Imrével szemben pedig erős fenntartásokkal voltak ezt követően”*.⁵⁴ Tulajdonképpen egyetlen magyar ügynök vett részt az akcióban, annak kibontakozása és eredménye nem az államvédelem ügyességét dicsérte.⁵⁵ Pusztán szerencsájük volt. Még azt a kétes érdemet sem tudhatták maguknak, hogy az Eckhardt-ügy miatti ellentétet ők élezték volna ki. Itthon a kommunista párt erőszakkal, konspirációval felszabdalta a polgári pártok vágyott összefogását. Az emigrációban egyes vezetők karriervágya, intrikája, tehetségtelensége, szemellenzős hatalommániája, személyes féltékenysége akadályozta meg a politikai erők összefogását. Félreértés ne essék, nem általánosítunk. Az emigrációban nagyon sok jó szándékú, kompromisszumkész és logikusan gondolkodó politikus működött. Ám sajnos karizmatikus, tehetséges és elfogadott vezetőt nem sikerült találni. Kovács Imre az lehetett volna. Ő valóban dinamikus, tehetséges, határozott, tiszta politikával és koncepcióval rendelkező politikus volt. Barátai megtalálhatóak voltak szinte minden politikai tömörülésben, kivéve a kommunista és a nyilas csoportokat. Karakteres, a nyugati világ szemében is elfogadható férfi volt, aki képesnek látszott a magyar ügy viszonylag eredményes képviselőjére. Sajnos a nyugati politikusok is hamar felismerték a magyarok körében terjedő békétlenséget, s a támogatás mind anyagi, mind erkölcsi téren egyre csökkent. Pedig 1949–50-ben meg lett volna a lehetőség egy erős, szervezett, minden érintett politikai szervezetet tömörítő emigrációs ellenkormány, politikai érdekképviselő megszervezésére. Az ÁVH által elindított, ám végeredményben nem általa sikerre vitt konspiratív akció azonban ezt már a kezdetekkor megakadályozta.

A történet tragikus végkifejletével még adósak vagyunk. Az érintettek közül Pap István rövidesen kivándorolt Kanadába, semmilyen politikai szerepet nem vállalt, kertész vállalkozóként dolgozott. Marguerite Honauer a továbbiakban is kereste a kapcsolatot Pap Istvánnal, még a hatvanas években is ellátogatott hozzá Kanadába. További sorsáról nem tudunk. Ember Sándor eltűnt a feledés homályában, minden törekvése ellenére nem jutott semmilyen szerephez. Kovács Imre vesszőfutása azonban tovább folytatódott.

1951. szeptember 10-én egy levelet írt Charles Douglas Jacksonnak, a Szabad Európa Bizottság elnökének, melyet egy 1951. szeptember 13-án keltezett kísérőlevéllel eljuttatott a bizottmányi tagoknak és barátainak is. A levélben a Szabad Európa Bizottságtól történő eltávolításával foglalkozott. Kovács Imre ellehetetlenítésének további történetét ezen levelek alapján idézzük fel.⁵⁶

1951. szeptember 4-én délelőtt fél tizenkettőkor Kovács Imrét magához kérte Frederic R. Dolbeare, a SZEB ügyvezető alelnöke, és John Foster Leich, a kutató osztály vezetője. A beszélgetésen részt vett még a SZEB személyzeti osztályának vezetője, Fábry Pál a kutató osztály akkori magyar vezetője, egy tolmács és egy gépíró. A személyzeti vezető bemutatott egy fotókópiát Kovács Imre 1950. január 7-ei dátummal Pap Istvánhoz írott

leveléből, majd miután Kovács elismerte, hogy a levelet valóban ő írta, egy lemondó nyilatkozat aláírására akarta rávenni, mert, mint mondta, „a Szabad Európa Bizottság felfogása a vasfüggöny mögötti népek felszabadítását illetően különbözik” a levélben foglalt elképzeléstől. Kovács Imre tiltakozott azon tény ellen, hogy egy lopott magánlevélben közöltek miatt akarják lemondani, ám a személyzeti vezető hajthatatlan maradt, s mivel önként nem mondott le, átadta neki a felmondólevelét. Kovács Imre kirúgása a Szabad Európa Bizottságtól rövid volt, és határozott. A bemutatott levélben foglaltakkal kapcsolatosan véleményét nem kérdezték meg, ő maga úgy élte meg a helyzetet „mintha egy vészbírósági tárgyalás vádlottja lennék, akit kihallgatása nélkül ítélték el s csupán az ítélet kihirdetésére és végrehajtására vezették elő”.

A SZEB elnökéhez intézett levelében ellenvetéssel élt a felmondásával kapcsolatban. Amint írta: „A menekült politikus egyetlen értéke a becsülete és a tisztessége, mert a vagyonát, a földi javait a vasfüggöny mögött volt kénytelen hagyni. Meg vagyok győződve, hogy Ön is ugyanolyan féltékenyen vigyáz a becsületére, és a tisztességére, mint én és elismeri, hogy semmi sem tragikusabb egy hazátlan ember életében, mint amikor a becsületébe és a tisztességébe gázoló bosszúhadjárat áldozata lesz.” Mivel a felmondásakor nem volt alkalma megvédeni becsületét, levélben fordult az elnökhöz és a Bizottság igazgatóságának tagjaihoz.

Ellenvetéseit pontokba foglalta. Az első pontban elismételte, hogy a bemutatott levél személyes, azaz magánjellegű levél volt, amint az abban közöltek is személyes közlések voltak, s nyilvánosságra egy lopás következtében kerültek. Sérelmezte, hogy a levéltitok megsértésével hoztak ellene határozatot. A második pontban felvetette, hogy a levélben kifogásolt mondatok, amelyek az ellenállás formáira vonatkoztak, szinte szó szerint megegyeznek a Szabad Európa Rádióban közzétett felhívásokkal, s ilyen értelemben nem valószínű, hogy ellentétesek lennének a SZEB szándékaival, még akkor sem, ha a Bizottság a nyilvánosság előtt azt nyilatkozta, hogy békés eszközökkel kívánja a vasfüggöny mögötti népek szabadságát biztosítani. Fontosnak tartjuk megemlíteni azt is, hogy C. D. Jackson, a SZEB elnöke a már említett, a *The New York Times*-ben megjelent interjújában szó szerint a következőket mondta: „Hangsúlyoztuk, hogy mi nem vagyunk olyan szerv, amely katonai terveket készít elő. Azonfelül, nem kívánunk részt venni abban, hogy a jövőben esetleges katonai diktatúrák alapításához nyújtsunk segítséget. Annak az ideje, hogy lehetséges katonai segítség nyújtására gondoljunk az effajta vállalkozások számára, majd akkor jön el, ha a népeknek a csatlós országokban sikerülni fog hasznosítható katonai mozgalmat kezdeményezni a saját otthoni talajukon.”⁵⁷ Emlékezzünk, mit is írt Kovács Imre. Tegyük félre a szabotázsakciókat szorgalmazókkal szemben fennálló esetleges fenntartásainkat. Ahhoz a tényhez ragaszkodjunk csak, hogy az itt leírt célok és a Kovács-levélben megfogalmazott mondatok teljes összhangot mutatnak. Kovács Imre tehát valóban a Szabad Európa Bizottság hosszú távú céljait szolgáló gondolatokat írta le sokszor idézett levelében.

Érveinek harmadik pontjában sérelmezte, hogy a levél megírása után húsz hónappal került sor a felelősségre vonására, ráadásul úgy, mintha egy alkalmazott lenne, akit bármikor el lehet távolítani munkahelyéről. Fontosnak tartotta felvetni, az emigránsok arra számítottak, hogy a SZEB-nél betöltött státuszuk nem az alkalmazotti feltételek szerint történik, „hanem támogatásukat a partnerség szabályai szerint az együttműködés szellemében kapják meg”.

Szót emelt Kovács Imre azok nevében is, akik az Egyesült Államoktól a szabadságjogok, az emberi méltóság és a demokrácia feltétlen betartását és betartatását várták el. A vele szemben alkalmazott eljárás alapján, kérdezi, „lehet-e arra számítani, hogy 1951-ben vagy a következő években bárki is átálljon a nyugatiakhoz, amikor én az 1945–47. évi szereplésemért és a négy év előtti disszidálásomért állandó hajszának, örökös zaklatásnak vagyok kitéve s most egy lopott levél miatt kenyeremet is elvesztettem? Milyen sors vár arra a magyar népre, amelyiket fel akarnak szabadítani a kommunista uralom alól?”

Kovács Imre levelének nem lett semmilyen következménye a magyar emigráció életében. Az elkövetkezendő években kétkezi munkásként kellett megkeresnie a saját maga és családja fenntartásához szükséges anyagiakat. Ugyanakkor az eseményeknek rendkívül erős megfélemlítő hatása volt valamennyi Szabad Európa Bizottsági alkalmazottra. Merész és egyenes szavakkal fogalmazta meg véleményét Kovács Imre a nagy hatalmú Szabad Európa Bizottság elnökéhez intézett levelében is. Ugyanolyan élesen, mint amikor magyar emigráns politikustársairól fogalmazott. Véleményformálásában és cselekedeteiben is következetes maradt. Joggal írhatta életéről készült összefoglalójában Bethlen János szavait idézve: „Azt tettük, amit lehetett, noha tudtuk, hogy mit kellett volna tenni.”⁵⁸

Dokumentumok

Kovács Imre levele Pap István volt képviselőhöz, 1950. január 7. (gépelváltozat)

22-42 Cathedral Ave. N. W.
június⁵⁹ 7.

Washington 1950.

Kedves Pista!

Köszönöm az újévi jó kívánságaidat, azokat szívből viszonzom, s igazad van, elsősorban a magyar népnek adjon az Isten boldogabb új esztendőt!

Most pedig hosszabb tusakodás után és nagyon őszintén beszámolok Néked és csak Néked az amerikai helyzetről. Nincs értelme a szépítgetésnek, ha jól akarunk politizálni és célt akarunk érni, akkor szembe kell nézni a valósággal, különben nem jó vége lesz emigrációs kalandunknak.

Itt Amerikában az első meglepetés azzal ért, hogy a Bizottmány, ill. a Végrehajtó Bizottság nem több egy korlátolt felelősségű közkereseti társaságnál. A Végrehajtó Bizottság tagjai havi 300 dollárt kapnak[,] a Free Europe Committee⁶⁰ 10 ember számára adja meg ezt a keretet, s az erősen polarizálódott társaság késhegyre menő harcot vív egymással nehogy a másik hozza be a maga embereit, és felboruljon az egyensúly.

Ezért nem lehetett kibővíteni a Végrehajtó Bizottságot és kellett azt a kompromisszumos megoldást elfogadni, hogy Barankovics, Dombay és Nagy Vince⁶¹ havi 150 dollárral Bizottmányi elnökök (VB helyettesei) lesznek. Az irodában hozzá nem értő protekciósok ülnek havi 200-300 dollárral. Acsay⁶² a főnökük, aki ebben a minőségben nem több mint Eckhardt szolgálattevő őrmestere. A Végrehajtó Bizottság tagjai úti átalányt is kapnak, az első napra 20 dollárt, s minden rákövetkezőre 5-öt. Így kényükre, kedvükre utazhatnak Amerikában, s az útjaik legtöbbször nincsenek összefüggésben az emigrációs politikával. Sulyok magatartásán őszintén szólva nem csodálkozom de okosabb dolog nem igazat adni neki.

A másik ami meglepett: Eckhardt szerepe. Ezt az embert mindenki utálja, amerikaiak és magyarok egyformán, mégis mindenki neki dresszíroz. Ügyetlenül politizál, durva, bántó, sértő, agresszív, fenyegetőző, de jól beszél angolul, jó rutinja van, és az egész társaság tehetetlen vele szemben. Engemet egy egész estét betöltő beszélgetésre „invitált” melyre a jövő héten kerül sor. Ahogy az eddigiekből látom, a titka roppant egyszerű: *hatalomban* gondolkodik, és politizál. Mindent és mindenkit akként értékeli ki, hogy mennyiben lehet a hasznára, mivel a sorozatos baklövésai ellenére is „hatalomszaga” van ellenállhatatlanul melléje szegődnek mindazok, akik szintén hatalomra szeretnének jutni. Ezeknek az élén Otto⁶³ áll, a sorban ott menetel Fábrián⁶⁴ és Peyer⁶⁵, s a sor végét valahol az ausztriai táborokban keresd.

A harmadik meglepetés: az ellenpólus hiánya. Nagy Feri csak kellemetlenkedik Eckhardtnak, de nem az ellenfele. Ehhez a Feri kevés, s itt nem több mint aki volt a háború előtt és alatt, amikor a Pesti Hírlapban így jelölte a vezércikkeit: írta NF *kisgazda*. Valóban ennyi, s nem több: *kisgazda*.... A politikai taktika legegyszerűbb fogásaival nincsen tisztában, angolul nem tud, a tolmácsolás nehézkessé teszi a társalgásait, azokban nem tud koncepciózus lenni, még mindig nem ismeri az amerikai széljárást, könnyen befolyásolható, különösen három ember: Saláta⁶⁶, Hőgye Mihály⁶⁷ és Szegedy-Maszák⁶⁸ részéről. A Saláta K. maga sem tudja, hogy mit akar, egész egyszerűen csak nyüzsög, s igen kellemetlen szituációkat teremt, a Hőgye olyan buta, hogy én még egy ilyen buta emberrel nem találkoztam, egy valóságos öszvér, Szegedy-Maszák Aladár pedig egy kapitalista após és az amerikai politika perifériális gondja között, tisztára teoretikus tanácsokkal látja el Ferit, aki igen jól lett volna kielégítve odahaza, Baranya megye főispánágával a háború után. Nincs tekintélye, az amerikai körök áldozatként kezelik, a kapcsolatait túlértékelik, farmja teljesen lefoglalja, s mindent ráhagy a három tanácsadójára. Varga Bélával nincs zavartalanul jó viszonyban, szegény Béla afféle Ábelként él és lézeng Amerikában, s időnként a fejét tenyerébe hajtja, és majdnem zokogva kérdezi, hogy hogyan került ő ide? Semmi céltudatosság nincs benne, kompromisszumos természetével a békítgetésben és az „értsük meg egymást magyarok” hangoztatásában merül ki minden tevékenysége. Eckhardtot nem szereti, de Bakach-Bessenyeit tisztességes embernek tartja, akit nem szabad elriasztani magunktól. A királykérdésben pedig „majd dönt a nép”. Közi-Horváthtól⁶⁹ fél. Vetélytársat lát benne, különben a Saint Mary's Home apácái jól tartják és nincs más gondja, mint az, hogy a délutáni alvását meg ne zavarják.

Persze ezek után joggal kérdezheted és én mit csináljak? Nem ütök az asztalra, és nem akarok rendet csinálni? Hát sem nem ütök az asztalra, de rendet sem akarok teremteni, mert nincs értelme. Beutazástok érdekében hallgatok. Mindennél fontosabbnak tartom, hogy itt legyetek és magatok is győződjetek meg arról, hogy számunkra csak egy politikai keret és megoldás van: a *parasztpárt*. Hiába akarok én itt bármit csinálni, a Parasztszövetség ügyein rajt ül a Hőgye, a Feri semmiről nem tud, és az öszvér nem mozdítható el, ha mozdulatban nincs köszönet, Kálmánt nem izgatja, Aladár meg nem akar pártpolitikát csinálni, és én mindezek ellenére jó arcot vágok, mert tudom, hogy az idő *nekünk* dolgozik. Menjünk csak együtt haza, és majd otthon a magunk elképzelése szerinti pártot hozzuk fel. Változatlanul a Parasztpárt vonalát kell tartani, káderek képzése, építése itt kint és *kapcsolat* teremtése az otthoniakkal.

A hivatalos amerikai politika nyugalmas, ami azt jelenti, a kész helyzeteket és a befejezett tényeket tudomásul veszi. A Bizottmányt tarják, de abban a pillanatban, amint otthon történik valami (ellenállás és partizánakció stb.) vagy Tito⁷⁰ mozgolódni kezd, azonnal a legmesszemenőbben támogatni készek. Tőlem a legtöbbet azt kérdezik, hogy Titónak vannak-e hívei Magyarországon, lehetséges-e egy ellenállási mozgalom, s ha az oroszok Titót megtámadják, mit csinál a magyar nép? A Free Europe Committee most dolgoztatja ki az ellenállás lehetőségeit és tervét, ha Magyarországról velünk kapcsolatban hallanának valamit, bementésünkre felrobbanna egy gyár, vagy mit tudom én, valami efféle történne, mi lennénk a legnagyobb fiúk. Ezért a megadott címre „Lilinek” meg kell írni, hogy továbbra is legyenek éberek és tanulékonyak, terjesszék elgondolásainkat az országban és keltsék azt a látszatot, hogy bennünket, (volt parasztpártiakat) várnak vissza. Fel kell venni Jócsikkal⁷¹ a kapcsolatot. Részletes beszámolót írjon Belgrádból, ha tényleg ott van, bűnének bocsánatát kell meghirdetni feléje, de óvatosan kell vele bánni, nehogy azt higgye, hogy a pozíciója számunkra annyira fontos, mert különben elbízta magát, és mindent elronthat.

Itt nagyon rosszul ítélik meg a helyzetet, és két-három éven belül leszámolást várnak. Az amerikai egész háborús politika súlypontja Jugoszlávia, már most úgy tekintik, mint a bázisukat. Megszerveztetem a belgrádi rádió magyar adásainak a vételét, a próbaadás ill. vétel jól sikerült, majd a kiértékelt anyagot nektek is elküldöm. Általános a vélemény, hogy minden népnek valamit kell produkálnia a szabadság érdekében, Mikolajczik⁷² pl. csak az ú. n. *undergrounddal*, a földalatti akciókkal foglalkozik, az emigráns lengyel politika nem nagyon érdekli. Magyarország sorsa is a föld alatt dől el... Eckhardt is kedvére sakkozhat, otthon a mi programunk hatna: én itt óvatosan

tapogatódzom az underground központ felé, ti is dolgozhattok, mert ez a mi igazi területünk.

Különben a munkahelyem hivatalos címe Research and Information Center, azaz Kutató és Tájékoztató Központ. Egyre többen leszünk (csehek, lengyelek, szerbek, stb.) és egyre tökéletesebb irodai eszközöket és felszerelést kapunk.

Valami készül...

Amint Te olvastad leveletem égesd el, mert valóban nem szeretném, ha illetéktelen kezekbe kerülne.

Igaz barátsággal köszönt

Kovács Imre s.k.

A lakásomra írjatok!

[ÁBTL 3.2.4. K-1869. „Xavier” Géppel írt másolat. 158–162. Dőlt betűs kiemelések az eredeti szövegben.]

Kovács Imre levele Pap István volt képviselőhöz, 1950. január 7.
(kézzel írt, eredeti változat)

I. K.
2242 Cathedral Ave, N.W.

I.
257/A

Washington, 1950, jan. 7.

Kedves Pióta!

Köszönöm az újsíri jókívánságaidat, azokat szívvel viszonzom, s igazad van, elsősorban a magyar népnek adjon az Isten boldogabb új-évtendőt.

Most pedig, hosszú túszerelés után s nagyon öszülén, beszámolóval véked s csak véked az amerikai helyzetről. Véges értelme a szépit-
getésnek, ha jól akarunk politizálni s cél-
akarnak émi, akkor nembe kell mennünk a
valósággal, különben nem jövefe lesz emig-
raio lebandukunk.

Az Amerikában az első meglepetés arról
ist, hogy a Birottmány, ill. a Végrehajtó-
bizottság nem több eg korlátolt felelősségű
közkereseti társaságnál. A Végrehajtó-bizot-
ság tagjai havi 300 dollárt kapnak, a
Free Europe Committee 10 ember stábjára
szabta meg ezt a keretet, s az erősen po-
larizálódott társaság kekegig menő hat-
ást is gyakorol minny a másik kőz-
be a maga embereit s felbomljon az egy-
súly. Bizt nem lehetett kiövíteni a Vé-
rehajtó-bizottságot is kellett azt a kompro-
misszumot megoldást elfogadni, hogy Amer-
Barrakörös, Dombai s Wagh Vince havi 150
dollárral birottmányi alelnökök (V. B. helyet-
tesei) lesznek. Az iskolában hozzámenetű pro-
tekcioist illet havi 200-300 dollárral,
Azaz a főnökök, aki ebben a minőségé-
ben nem több, mint Eckhardt stógálat

3.2.4. - K-1869

ÁBTL 3.2.4. K-1869

tevő örmestere. A Vepeshajti-börötrög tagjai utiatalányt is kapnak, és első napra 2000000t is minden nékövetkezőre 5-öt, és kénytelenkedvükre utarhatnak Amerikában, és az utjaira legelőbbre minemnek összekapcsolásuk az emigrációs politikával. Szűke magasztalásai, ösüntein sálva, nem csodálkozom, de okosabb okozog nem igazat adni neki...

A másik, ami megkepezt: bekéharott szerepe. Ezt az embert mindentü utálja, amerikaiak is magyarok egformán, és megis mindentü neki ösözöroz. Kéjtelmeil politikai, okozog, bantó, sértő, agresszív, fuzgetésdré de jól beszél angolul, jó ruhája van és az egész társaság tehetetlen vele szemben. Bugemet "egy egész estét betöltő beszélgetésre" invitált meg, erre a jövő heten kerül sor. Allok az eddigiektől látom, a titka roppant egyszerű: hatalomban gondolkodik és politikai. Mindent is mindentüit allokint értekel ti, hogy mennyiben lehet a hasznára, és mivel a sorozatos kahlövesei ellenére is hatalom-szegény ellenállhatatlannul melléje regyökner mindentü allok minten hatalomra szentneiner jutni. Ezeknek az éleir ottó áll, a sorban ott me-netel Fabian és Payer is a sor veszet valahol az austriai táborokban keresel.

A harmadik megkepetis: az ellenpókus hiánya. Waz Feri csak kellemetlenesül bekéharadtmar, de nem az ellenfélle: Bliker a Feri keves, s itt nem több, mint aki volt ottkor a táboron előtt és alatti, amikor a Pesti Hír.

lapban is jelölt a veszélyeket: ista N.F. kispar-
da. Valóban ennyi is nem több: kisparoda... A
 politikai taktika legelőször fogásival minesen
 tisztában, amelynek nem tud, a tolmácsok
 mellettsé teszi a tárgyalásait, araton nem tud
 koncepciókat lenni, még mindig nem ismeri
 az amentai részleteit, könnyei befolyásolhu-
 to, Németországban három ember: Salata, Höfge
 Mihály, és Szegedi-Magyar részről. A Salata K.
 magye sem tudja, hogy mit akar, ezért egyenlően
 csak nyírség, s igen kellemetlen situációtat
 teremt, a Höfge olyan buta, hogy én még
 egy ilyen buta emberrel nem találkoztam, ve-
 lőséges ösvét, Szegedi-Magyar Abadár pedig
 egy kapitalista opós is az amentai politika pe-
 rifeinális gondján rövölt, tisztára teore-
 tikus tanácsokkal látja el akit, otti igen
 jól lehet volna kielegitve ^{oda}Baranya-megye fösi-
 paraiszjáról a három utain. Minis tekinte-
 tje, az amentai rövölt áldozatként kerül, s
 a kárpólatait türelmetlen, fránya teljesen a
 foglalkozni, s mindent ráharag a három tanács-
 adójára. Vagy Béla-nál minis zavartalan
 jó viszonyban, sepegy Béla afféle Abelleint
 él is kéreng itt Amentában, s időnként a fe-
 jét a tengerebe hajítja és majdnem utóg-
 va kerül, hogy hogyan került ő ide? Semmi
 céltudatosság minis benne, kompromisszumos
 természetével a létjogosítván is az isteni meg-
 egyeztet magyart" kompromisszumában merül
 ki minden tevékenysége. Eckhardtot nem

szerele, de Bakach-Bessenyeit tisztességes ember-
nek tartja, akit „nem szabad elvártani ma-
gyaroktól”. A királytervezésben meg „magja öljöt
a neje.” Köri-Horváth-tól fel, velelytársat
lát benne, kulomban a Saint Mary's Home apa-
cái jöltartójak és más más gondjai, mint
az, hogy a delutain elvárt meg ne zavarjék.

Penne erül után jöggel kénderketes; és
ei mit csinál? / Wem ütöt az estalra
és nem ottan rendet csinálni? Flát sem
nem ütöt az estalra, ~~de~~ rendet sem
ottan történi, mert más itélme be-
ntarastól esleleiben hallgató. Mindezenél
fontosabbul tartom, hogy itt legelőt és ma-
gatót is győződjetek meg arról, hogy naiment-
re erül egy politikai tört és megoldás, van:
a Parasztpárt. Hialra ottan ei itt barmit
csinálni, a Parasztszövetés dolgani rajt
ül a Flögg, a Fen szennivel nem tud,
és az ösves nem morolthatsz el, ha mo-
dul, olyan más történet, Kalmant nem
irogató, Aladár meg nem ottan pártpoli-
tikait csinálni. És ei mégis mindenes el-
lenei jó arcot vágot, mert tudom, hogy
az idő retirál dolgait. Menjünk erül
együtt harra, a magja ottan a magunk
elrejelésé történi pártot huzunk fel. Vél-
torathatunk a Parasztpártvonalat kell tar-
tani, kéderet képsie, építse itt tuit és
Rapcsolat történi az ottanialkal.

A kinnatalos amonrai politira mupemas,
 omni ort jleuti, a keis hejpeleket si a befejerat
 teijeket tudomaiul veri. A kirattuniozt
 tartjat, ok abban a pillanathon, amint et-
 hon tioritint valami (ellenallas, partizani-
 akcio, stb) vaj Tito morgolodni terd, ar-
 ronal a legmesselbmenoen tinsgetni ri-
 oer. Tolom a leflobbet ort biderit, hoi
 titonar vanna-e hivi Magyarorszon,
 lehetseges-e az ellenallas-mozgalom, sine
 ar orokot titot meptamadjol, mit cri-
 noil a magyar nep? A Free Europe Committee
 most dolgotatja hi ar ellenallas leheto-
 seget si a terbet. Ha Magyarorszoirol
 velint rapcsolatban hallanar vala-
 mit, bemonolesunkor felbvanu el cas,
 vaj mit tudomai, valami effele tioritint,
 mi lenneit a legnagyobb fiut. Bist a
 megolott cine "filmet" mehell ioni, hoi
 tovabba si legener elere si tanuletozgat, br.
 jesset elgondolbasaintat ar onkoiglan
 teltset ort a latolatot, hoi beniinket
 (a volt parasztpartiarat) vinnat visha.
 Fel kell venni ficihral a rapcsolatot. Kis-
 letes benniolot igon belgrindhol, ha ting-
 lep et van, hivi benniolat kell mef-
 hindetni felje, ok ovitosan kell vele ban-
 ni, nehog ort hoggje, hoi a poncioze
 vinnunkre igon fontos, pedip ar, Tiibolben
 elbira magat si mindent elrontest.

Itt nagyon jóra tud ítélni meg a helyzetet és
 2-3 éven belül beraindult városok. Az ame-
 rikai hadonspolitika egyik súlypontja Ju-
 operáció, már most is terjed, mint
 a bűnszövet; megsemmisítendő a belügyi
 rendszer magyar adatainak a vétele, a proba-
 uolais, ill. vétel jelszavak, majd a ri-
 síti kelt anyagot nekterti elrendelés. A
 talános a vélemény, hogy minden népszerű
 válságot kell megelőzni a nemzetiségi
 érdekekben, utolagyaik például az
 u. u. underground-ok, a földalatti
 akciókhoz foglalkozik, az emigrációs korszak
 politika nem nagyon ismert. Magyarországon
 soha is a föld alatt éltek el... Bekészült
 itt kedvűre sakkozhat, ottlón a mi prog-
 ramunk hatna: én itt orvosságos tapo-
 gatásokról az underground-törzspont felé,
 Te is előjövöl, mert ez a mi igazsá-
 gunk.

Research and Information Center, azaz:
 Kutató és Tájékoztató Központ. Egyre többen
 lesünk (szel, kiegészít, sorok, stb) és egyre
 többletesebb információkat is felsze-
 lelt kapunk. Valami részü...
 Amint előretartad levelemet, éjszaka el,
 mert valóban nem szeretném, ha ill-
 teltelen kezébe kerülne.

Alakosonra íratok!

Égés korlátozóval Központ:
 Kovács László

ÁBTL 3.2.4. K - 1869

¹ A Wallisellen községben megtartott megbeszélés jegyzőkönyvének egy példánya a szerző birtokában.

² Volt londoni nagykövet, a Követi Bizottság megalapítója.

³ Volt svájci nagykövet.

⁴ A Független Kisgazdapárt volt elnöke, akit Horthy Miklós és Teleki Pál miniszterelnök megbízásából 1940 nyarán az USA-ba küldött, hogy ott kapcsolatokat építsen ki, s ahonnan nem tért vissza.

⁵ 1925 óta élt az Egyesült Államokban.

⁶ A Magyar Szabadság Párt volt elnöke. 1947. augusztus 14-én hagyta el Magyarországot.

-
- ⁷ A Magyar Függetlenségi Párt volt elnöke. 1947. november 4-én hagyta el Magyarországot.
- ⁸ 1947. november 19-én lépte át az osztrák határt, rövid ideig Salzburgban tartózkodott, majd decemberben Svájcba került. 1949 őszén elutazott az Egyesült Államokba, és véglegesen New Yorkban telepedett le.
- ⁹ A Demokrata Néppárt volt elnöke, 1949-ben hagyta el Magyarországot.
- ¹⁰ Volt párizsi követ, 1947-ben lemondott posztjáról, és Franciaországban maradt.
- ¹¹ Lelkész, 1947-ben hagyta el Magyarországot, Franciaországban telepedett le.
- ¹² ÁBTL. A-2127/17. Varga Béla: Értesítés. 1948. június 10.
- ¹³ Uo.
- ¹⁴ *Új Látóhatár*, 1981: 459.
- ¹⁵ Pap, 1988: 162–163.
- ¹⁶ A magát először a „hontalan magyarok hetilapjá”-nak, majd „a nemzeti emigráció lapjá”-nak nevező *Hungária* Münchenben kiadott hetilap volt. Elődje a Bad Wörishofenben 1948 januárjától megjelenő *D.P. Express Newspaper, Hungarian Edition*, majd a *Weekly Express, Hungarian Edition*. Az angol cím arra utal, hogy valójában az amerikai megszálló hatóságok által a menekültek részére kiadott lap volt. *Hungária* címmel 1948 szeptemberében jelent meg először. Szerkesztője és kiadója 1950 augusztusáig Lippóczy Miklós, utána Makra Zoltán volt. 1951-ben Lippóczy a főszerkesztő, Makra a felelős kiadó és Radvánszky Antal a fõmunkatárs, aki egyúttal a lap politikai irányvonalát is meghatározta. A szerkesztőség 1953 áprilisában kettészakadt. Egyik fele továbbra is *Hungária* néven adta ki a lapot, a másik az *Új Hungária* nevet választotta. A szakadás után a *Hungária* felelős szerkesztője és kiadója Makra Zoltán, fõmunkatársa Kovách Aladár lett. Ekkor még hetenként, 1954-tõl kéthetenként, 1955-tõl 3–6 hetenként jelent meg. Utolsó száma 1956 februárjában került ki a nyomdából. 1955 márciusában Kovách Aladár helyett Stankovich Victor lett a fõmunkatárs-szerkesztõ. A rendszeres munkatársak közé tartozott a nevezettekén kívül Milotay István, Szitnyai Zoltán, Rátkay R. Kálmán, Eszterhás István.
- ¹⁷ Borbándi, 1985: 189.
- ¹⁸ Papp, 2011: 75.
- ¹⁹ ÁBTL K-1869. 158–162.
- ²⁰ ÁBTL A-2127/17.
- ²¹ ÁBTL 3.2.4. K-1315.
- ²² Uo. 109. Pap Istvánné levele Honauernéhez német nyelven.
- ²³ Uo. 33. Feljegyzés, Budapest, 1950. augusztus 28.
- ²⁴ Uo. 90. Borsos Sándor Zürichbõl Pap Istvánhoz írott levelének másolata. 1950. július 4.
- ²⁵ Uo. 71. Pap István levele Borsos Sándornak. 1950. június 14.
- ²⁶ Uo. 104. Marguerite Honauer levelének fordítása. 1950. augusztus 10.
- ²⁷ Uo. 50. Marguerite Honauer vízumkérelmének másolata, 1950. augusztus 26.
- ²⁸ Uo. 40. Feljegyzés, Budapest, 1950. szeptember 3.
- ²⁹ Vélhetõleg a Kovács Imre levélben tervbe vett lépésekrõl volt szó, s nem egy már mûködõ szervezetrõl.
- ³⁰ ÁBTL 3.2.4. K-1315. 41. Feljegyzés, Budapest, 1950. szeptember 3.
- ³¹ Uo. 44. Kézírásos feljegyzés, vélhetõleg Fülöp András távirati üzenetérõl.
- ³² Uo. 39. Feljegyzés, Budapest, 1950. szeptember 3.
- ³³ Uo. 126. A német nyelven írt leveleket a követség használaton kívüli gépén írták meg, amint ezt Fülöp András jelentette Magyarországra.
- ³⁴ Uo. 128. Fülöp András levele Radványi Jánosnak a párizsi magyar követségre. 1950. augusztus 29.
- ³⁵ Tihanyi János áv. õrnagy, a X/3. (Hírszerzõ) Osztály vezetője.
- ³⁶ Lenyomozni, ellenõrizni.
- ³⁷ Környezettanulmányra.
- ³⁸ Szöllõsi György áv. alezredes az I/2 (belső reakció elleni harc) osztály munkatársa, 1951-tõl vezetője.
- ³⁹ ÁBTL 3.2.4. K-1869. 157. Jelentés. 1950. szeptember 12.
- ⁴⁰ ÁBTL 3.2.4. K-1315. 65. A levelek címzettjeirõl és feladóiról összesen 32 magyarországi és külföldi címet sorolt fel a belgiumi ügynök.
- ⁴¹ Uo. 136. Fülöp András jelentése Budapestre Brüsszlebõl, 1950. szeptember 13.
- ⁴² Uo. 114. Honauerné levele Fülöp Andrásnak Párizsból, 1950. szeptember 23.
- ⁴³ Uo. 169. Honauerné levele Fülöp Andrásnak Zürichbõl, 1950. december 2.
- ⁴⁴ Ács, 1952: 48.
- ⁴⁵ *Új Látóhatár*, 1981: 456.
- ⁴⁶ Habsburg Ottó levele Bakach-Besseney Györgyhöz, 1950. március 2. http://mnl.gov.hu/a_het_dokumentuma/habsburg_otto_es_a_magyar_emigracio_19481958.html (utolsó letöltés: 2012. augusztus 23.)
- ⁴⁷ *The New York Times*, 1951: 22.
- ⁴⁸ *Hungária*, 1951a: 1–2.

- ⁴⁹ *Nyugati Hírnök*, 1951a: 3.
- ⁵⁰ *Nyugati Hírnök*, 1951b: 3.
- ⁵¹ *Hungária*, 1951a: 1–2.
- ⁵² *Hungária*, 1951b: 2.
- ⁵³ *Hungária*, 1951c: 2.
- ⁵⁴ ÁBTL. A-2127/17. 176. Jelentés, 1951. augusztus 23.
- ⁵⁵ Honauerné 1951 márciusában is írt még egy levelet Magyarországra, az Andrássy út 60-ba, melyben megemlítette: Kovács 1951 elején egy Paphoz írott levelében elmondta, hogy amit Rákosi Magyarországon nem tudott elvégezni, azt Honauerné Svájcban elvégezte helyette. A svájci asszony arra kéri a hatóságokat, hogy adják meg Rákosi címét, hogy megírhasssa neki, mennyire örül, hogy ő beteljesíthette azt, amire Rákosi vágyott Kovács Imre személyével kapcsolatban. ÁBTL 3.2.4. K-1315. 296.
- ⁵⁶ Sulyok, 1962: 19.
- ⁵⁷ *The New York Times*, 1951: 22.
- ⁵⁸ *Új Látóhatár*, 1981: 473.
- ⁵⁹ A dátum helyesen: 1950. január 7. Vélhetőleg az átírás során gépelték tévesen a dátumot.
- ⁶⁰ Szabad Európa Bizottság.
- ⁶¹ 1950-ben csak Dombay János és Nagy Vince voltak a Bizottmány alelnökei, Barankovics István a Végrehajtó Bizottság tagja lett.
- ⁶² Acsay László volt a Bizottmány New York-i irodájának a vezetője.
- ⁶³ Habsburg Ottó az MNB egyben tartására és lehető legszélesebb nemzetközi elismertetésére törekedett az 1940-es évek végén és az 50-es évek első felében.
- ⁶⁴ Fábián Béla 1922-től 1939-ig nemzetgyűlési képviselő volt a Nemzeti Demokrata Párt, illetve az Egyesült Szabadelvű és Demokrata Ellenzék programjával.
- ⁶⁵ Peyer Károly, 1945-ben képviselő a Szociáldemokrata Párt tagjaként, emigrálása után megalakította a Magyar Szociáldemokrata Párt Emigrációban nevű szervezet, amelynek az elnöke volt.
- ⁶⁶ Saláta Kálmán 1945-ben a kisgazdapárt tagjaként lett képviselő, a Magyar Közösséghez fűződő kapcsolatai miatt kizárták a pártból, ennek ellenére emigrálása után Nagy Ferenc közvetlen munkatársa lett.
- ⁶⁷ Hógye Mihály diplomata, a Magyar Közösség elleni összeesküvési perben megvádolták, emigrálása után Nagy Ferenc közvetlen környezetéhez tartozott.
- ⁶⁸ Szegedy-Maszák Aladár diplomata, a párizsi magyar békedelegáció tagja, Nagy Ferenc emigrálása után lemondott tisztségéről, és elhagyta Magyarországot.
- ⁶⁹ Közi-Horváth József lelkész, 1939–1945 között az Egyesült Keresztény Párt képviselője, a Közép-európai Kereszténydemokrata Unió elnöke.
- ⁷⁰ Josip Broz Tito, Jugoszlávia elnöke.
- ⁷¹ Jócsik Lajos, Veres Péter titkára. Kovács rosszul tudta: Jócsik teljesen kikerült a politikából egy Rákosival történt összeütközése után.
- ⁷² Stanisław Mikołajczyk az emigráns lengyel kormány miniszterelnöke.

Levéltári források

Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára (ÁBTL)

3.2.4. Kutató dossziék

K-1315 Pap István

K-1869 „Xavier”

4.1. Állambiztonsági munkához készült háttéranyagok

A-2127/17. Magyar Nemzeti Bizottmány

Sajtó

Hungária, 1951a

Kovács Imre megdöbentő bejelentése a Papp István ügyben. *Hungária*, március 16.

Hungária, 1951b

Vélemények a Kovács-botrány ügyében. *Hungária*, március 23.

Hungária, 1951c

Hiteles beszámoló Kovács Imre és Papp István levelezéséről. *Hungária*, április 6.

Nyugati Hírnök, 1951a

Kovács Imre nyilatkozata. *Nyugati Hírnök*, 9. sz., május 2.

Nyugati Hírnök, 1951b

Pap István nyilatkozata. *Nyugati Hírnök*, 9. sz., május 2.

The New York Times, 1951

Jack Raymond interjúja Charles Douglas Jacksonnal, a Szabad Európa Bizottság elnökével. *The New York Times*, november 25.

Új Látóhatár, 1981

Kovács Imre: Elindultam szép hazámból – onnét-e? És hova jutottam? *Új Látóhatár*, március 30.

Hivatkozott irodalom

Borbándi, 1985

Borbándi Gyula: *A magyar emigráció életrajza 1945–1985*. Bern, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem.

Ács, 1952

Ács Ernő: *A Magyar Nemzeti Bizottmány, mint politikai szervezet*. New York, Pantoprint.

Papp, 2011

Papp István: „Xavier” – avagy a magyar politikai rendőrség Kovács Imre nyomában. *Bárka*, 6. sz.

Pap, 1988

Pap István: *Hol a hazám?* Budapest, szerzői kiadás.

Sulyok, 1962

Sulyok Dezső: *A magyar emigráció szerencsétlensége*. New York, A Magyar Október 23 Mozgalom kiadása.